

**Hallituksen esitys Eduskunnalle meluntorjuntalaiksi ja laiksi
veneliikennelain 3 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi erityinen meluntorjuntalaki. Lakiehdotuksella pyritään vahvistamaan meluntorjuntaa ympäristönsuojelun tehtävänä.

Meluntorjuntalaissa säädettäisiin sekä viranomaisille että melun aiheuttajille yleisluonteinen velvoite ottaa meluntorjunta huomioon toiminnassaan. Meluntorjuntalaki sisältää meluntorjunnan edistämiseksi ja kehittämiseksi tarvittavat hallinnolliset keinot. Näistä tärkeimpiä olisivat valtioneuvoston valta antaa yleisiä ohjeita ja määräyksiä melutasoista sisä- ja ulkotiloissa, laitteiden ja kulkuvälineiden melupäästöistä, melun kohteiden suojaamisesta ja melua aiheuttavan toiminnan rajoittamisesta. Valtioneuvosto voisi lisäksi antaa alueiden käytön suunnittelua varten ohjeita meluvyöhykkeistä. Samoin pyritään te-

hostamaan meluntorjunnan suunnittelua ja toteuttamista kunnissa.

Melua aiheuttavien laitosten sijoittamista ja niiden toiminnan järjestämistä säänneltäisiin edelleenkin terveydenhoitolain ja naapuruussuhdelain perusteella. Eräitä erityisen häiritsevää melua aiheuttavia tilapäisiä toimintoja, kuten rakennustöitä ja moottoriurheilukilpailuja, koskisi sen sijaan meluntorjuntalain mukainen ilmoitusvelvollisuus.

Lakiehdotus sisältää lisäksi säännökset meluntorjunnan valvonnan ja tarkkailun järjestämisestä sekä lain noudattamisen edellyttämistä pakkokeinoista ja rangaistuksista.

Meluntorjuntalaki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden kuluttua lakiehdotuksen hyväksymisestä.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.1 Meluntorjuntalaki	11
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	1 luku Yleiset säännökset	11
1.1. Tavoitteet	3	2 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät ..	13
1.2. Keinot	4	3 luku Yleiset ohjeet ja määräykset	15
1.2.1. Meluntorjunnan hallinto	4	4 luku Meluntorjunnan suunnittelu kun-	17
1.2.2. Meluntorjuntaa koskevat ohjeet ja	4	nassa	
määräykset		5 luku Melua aiheuttavat laitokset ja tila-	18
1.2.3. Melun aiheuttajan yleinen toimivel-	5	päiset toiminnot	20
lollisuus		6 luku Valvonta ja tarkkailu	21
1.2.4. Viranomaisten yleinen meluntorjun-	5	7 luku Pakkokeinot ja rangaistukset	21
tavelvollisuus		8 luku Muutoksenhaku	22
1.2.5. Kunnan meluntorjuntaohjelma	5	9 luku Erinäisiä säännöksiä	22
1.2.6. Meluntorjunnan lupajärjestelmä	5	10 luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset	22
1.2.7. Tilapäisten toimintojen meluntor-	5	1.2 Laki veneliikennelain 3 §:n muuttamisesta ..	22
junta		2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	22
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	5	3. Voimaantulo	22
2.1. Nykyinen tilanne	5	LAKITEKSTIT	23
2.1.1. Lainsäädäntö	5	1. Meluntorjuntalaki	23
2.1.2. Muutoksen syyt	8	2. Laki veneliikennelain 3 §:n muuttamisesta	28
2.2. Valmisteluvaiheet ja -aincisto	8	LIITTEET	29
3. Esityksen organisatoriset vaikutukset	9	1. Rinnakkaisteksti, Laki veneliikennelain 3 §:n	29
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	9	muuttamisesta	
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10	2. Meluntorjuntaa koskeva lainsäädäntö eräissä	30
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11	muissa maissa	
1. Lakiehdotusten perustelut	11		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Melusta on tullut varsinkin teollistuneissa maissa merkityksellinen ympäristöongelma. Melun lisääntyminen ja leviäminen on johtunut erityisesti kaupungistumisesta ja elinkeinorakenteen muuttumisesta, mihin liittyy liikenteen huomattava kasvu. Ympäristönsuojeluongelmaksi melun ovat tehneet myös työ- ja kodin koneet. Tuotannon keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin on lisännyt melua. Meluhaittoja esiintyy yhä enemmän kaikkina vuorokaudenaikoina (ilta- ja yöliikenne, vapaa-ajan toiminnot) ja kaikkialla. Väestön keskittyminen kaupunkeihin on omalta osaltaan lisännyt meluhaittoja useallakin eri tavalla. Yhdyskuntasuunnittelu sekä työ- ja asuinympäristöjen suunnittelu eivät ole riittävästi pystyneet estämään ympäristön laadun huonontumista. Alueiden käytön suunnittelussa ei kaupungistumisen kiihkeimpinä vuosina pidetty riittävästi huolta ympäristönsuojelusta eikä siten myöskään meluntorjunnasta. Rakennusten laatuominaisuuksiin, kuten ääneneristykseen, ei tällöin kiinnitetty riittävästi huomiota. Rakentaminen sinänsä on aiheuttanut meluhaittoja.

Melu vaikuttaa monella tavalla kielteisesti ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Melu voi häiritä tai vaikeuttaa työskentelyä, lepoa, nukkumista ja keskustelua. Melu saattaa vaurioittaa pysyvästi kuuloelimiä ja aiheuttaa siten kuulon eriasteista heikkenemistä. Melusta on muutoinkin sekä ruumiillista että henkistä haittaa. Miten ihminen psyykkisesti tuntee tai suhtautuu meluun, vaikuttaa suurella määrällä siihen, kuinka hän reagoi meluun. Melu voi välillisesti aiheuttaa stressiä tai jopa sairauden. Melun haitat ovat hyvin monimutkainen ja vaihteleva kokonaisuus, jossa eri seikat vaikuttavat toinen toisiinsa.

Ympäristönsuojelun yleinen tavoite on puhtaan, terveellisen ja viihtyisän ympäristön säilyttäminen ja aikaansaaminen. Meluntorjunta kuuluu olennaisena tehtävänä pyrkimykseen pitää yllä ja parantaa elämisen laatua. Meluntorjunnan

yleisiä päämääriä ovat terveellinen ja viihtyisä elinympäristö, jossa ei ole meluhaittoja, sekä se, että ihmisillä on kylliksi mahdollisuuksia nauttia hiljaisuudesta ja luonnon äänistä. Uusien meluhaittojen syntyminen esimerkiksi ympäristöä muutettaessa on pyrittävä ehkäisemään. Lisäksi tavoitteena on parantaa nykyisen rakennetun ympäristön tilaa kaikkialla, missä melusta on haittaa. On myös oltava riittävästi melulta suojattuja virkistysalueita. Meluntorjunnassa tulee ottaa huomioon melun kaikki haitalliset vaikutukset eikä ainoastaan sen vaikutuksia kuuloon. Meluntorjunnan tavoite onkin paljon matalampi melutaso kuin kuulon suojelemisen kannalta on välttämätöntä.

Koko maata koskevaa melutilanneselvitystä tai meluongelman laajuutta valaisevaa tutkimusta ei Suomessa ole tehty. Eräät kunnat ovat kartoittaneet meluongelmia alueillaan, ja yhdestä läänistä on tehty alustava selvitys. Lentomelualueiden laajuudesta ja alueiden asukasmääristä on laskelmia. Tutkimusmenetelmien kirjavuuden vuoksi näiden selvitysten keskinäinen vertaaminen on vaikeata. Lisäksi on huomattava, että suurin osa tutkimuksista on 1970-luvulta. Arvioitaessa melutilannetta Suomessa joudutaan näin ollen huomattavassa määrin turvautumaan muista vertailukelpoisista maista saatuihin tietoihin. Näillä perusteilla voidaan arvioida, että Suomessa melualueilla ($L_{Aeq} > 55$ dBA) asuu noin 1,8 miljoonaa ihmistä. Näin ollen melu huonontaa varsin huomattavan väestöosan elinympäristön laatua Suomessa. Tutkimukset, jotka tosin ovat olleet varsin suppeita, osoittavat, että suomalaiset kokevat melun samalla tavoin kuin ihmiset muuallakin Euroopassa.

Suomessa meluongelmat eivät toistaiseksi ole niin vaikeita kuin eräissä muissa teollisuusmaissa. Sekä vallitseva tilanne että tuleva kehitys ovatkin todennäköisesti oikein suunnatuin toimin tyydyttävästi hallittavissa. Jotta tätä etua voitaisiin käyttää hyväksi, on kuitenkin luotava lainsäädäntö, joka antaa tarpeelliset keinot.

Melua ja sen torjuntaa koskeva nykyinen lainsäädäntö on hajallaan eri aloja koskevissa laeissa, asetuksissa ja hallinnollisissa määräyksissä. Me-

luntorjuntaa käsitellään niissä vain siltä osin, kuin se liittyy kulloinkin kyseessä olevan alan tehtäviin. Säännökset sivuavat melua yleensä välillisesti tai yleisluonteisesti. Niissä ei tämän vuoksi aseteta selkeitä, täsmällisiä velvoitteita viranomaisille tai yksityisille. Lainsäädännön hajanaisuus on heijastunut myös eri hallinnonalojen käytännön toimintaan, jossa kokonaan muut seikat kuin meluntorjunta jo vastualueiden laajuuden ja sisällön takia ovat olleet etusijalla.

Voimassa oleva lainsäädäntö ei anna sellaista perustaa, että tarvittavat parannukset olisivat asianmukaisesti aikaansaattavissa vain sitä täydentämällä. Tämä johtuu sekä lakien sisällöstä ja rakenteesta että niihin kytkeytyvistä hallintojärjestelmistä. Meluntorjunnan järjestäminen ei toisaalta edellytä uusia viranomaisia. Olennaista on saada aikaan riittävä aineellinen lainsäädäntö, jonka avulla meluntorjunnasta nimenomaisessa vastuussa olevat viranomaiset voivat yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa huolehtia tästä tehtävästä.

Nykyisen lainsäädännön puutteiden korjaamiseksi ehdotetaan erityisen meluntorjuntaa koskevan lain säätämistä ja muutosta veneliikennelakiin. Meluntorjuntalakiin sisältyvät hallintojärjestelmä sekä toimivalta säännellä ja ohjata meluntorjuntaa hallinnollisin määräyksiin ja ohjein. Meluntorjuntalakiin ei sisältyisi lupajärjestelmää. Terveystieteiden lain (469/65) mukainen sijoituspaikan hyväksymismenettely yhdessä eräistä naapurussuhteista annettuun lakiin (26/20), jäljempänä naapurussuhdelaki, sisältyvän lupajärjestelmän kanssa on katsottu sekä tarpeelliseksi että ainakin tässä vaiheessa käyttökelpoiseksi keinoksi melua aiheuttavien laitosten sijoittamisen ja valvonnan sääntelemiseksi. Ehdotus sisältää lisäksi säännöksiä kunnan meluntorjuntaohjelmasta ja eräiden tilapäisten toimintojen sääntelystä niistä aiheutuvien meluhaittojen lieventämisiksi.

Ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus säännellä tyhjentävästi meluntorjuntakysymyksiä. Erilaisia toiminnallisia kokonaisuuksia koskevat säännökset, joiden nojalla meluntorjunnankin kannalta merkityksellisiä ratkaisuja tehdään, jäisivät voimaan.

Meluntorjuntalain tärkein tavoite on vahvistaa meluntorjuntaa ympäristönsuojelun tehtävänä. Laki loisi edellytykset meluntorjunnan asianmukaiselle suunnittelulle ja yhteiskunnan kehityksen myötä lisääntyneiden rakenteellisten meluongelmien, erityisesti liikennemelun, torjumiselle.

1.2. Keinot

1.2.1. Meluntorjunnan hallinto

Meluntorjunnan ylin viranomainen olisi lakiehdotuksen mukaan ympäristöministeriö. Lääninhallituksen tehtävänä olisi ohjata ja valvoa meluntorjuntaa läänissä. Kunnan keskeisiä tehtäviä olisivat paikallisen melutilanteen seuranta ja tarvittaessa meluntorjuntaohjelman laatiminen.

1.2.2. Meluntorjuntaa koskevat ohjeet ja määräykset

Meluntorjunnan suunnitelmalliseen järjestämiseen ja ohjaamiseen pyritäisiin etenkin valtioneuvoston antamin yleisin ohjein ja määräyksiin, joiden valmistelemiseen kuuluisi ympäristöministeriölle. Lain keskeiset keinot koostuisivat valtioneuvoston antamista yleisistä ohjeista ja määräyksistä, jotka koskevat melutasoa (meluimmissiota) sisä- ja ulkotiloissa, laitteiden ja kulkuvälineiden melupäästöjä (emissioarvoja), melun kohteiden suojaamista ja melua aiheuttavan toiminnan rajoittamista. Valtioneuvosto voisi niin ikään antaa alueiden käytön suunnittelua varten yleisiä ohjeita meluvyöhykkeistä.

Melutasoa koskevilla arvoilla olisi kahdenlaisen merkitys. Yhtäältä ne ohjaisivat tavoitetasoina alueiden käytön ja rakentamisen suunnittelua sekä ohjeiden antamista päästönormeista ja kohteiden suojaamisesta. Toisaalta ne ohjaisivat myöhemmin tapahtuvaa valvontaa. Laitteiden — etenkin liikennevälineiden — melupäästöjä koskevia määräyksiä annettaessa otettaisiin huomioon kansainvälisesti suositeltu tai vallitseva taso.

Ympäristöministeriö voisi esityksen mukaan antaa muun muassa yleisiä ohjeita ja määräyksiä melun mittaamisesta ja laskennasta käytettävistä menetelmistä sekä yleisiä ohjeita melupäästöjen, melutasojen ja melun vaikutusten tarkkailun järjestämisestä, lääninhallituksille ja kuntien ympäristönsuojelulautakunnille kuuluvien meluntorjuntatehtävien hoitamisesta sekä melutilanteen seurannasta ja meluntorjuntaohjelman laatimisesta kunnissa.

1.2.3. *Melun aiheuttajan yleinen toimivaltuus*

Lakiehdotuksen mukaan melua aiheuttavan toiminnan harjoittajalla olisi eräin rajoituksin yleinen velvollisuus huolehtia toiminnasta aiheutuvan melun torjumisesta. Toiminnan harjoittajan olisi tätä varten myös oltava riittävästi selvillä toimintansa aiheuttamasta melusta. Meluntorjunnassa olisi otettava huomioon asutus ja melulle herkät alueet ja toiminnot, alueen melutaso ja toiminnan vaikutus siihen sekä meluntorjuntatoimien merkitys melutasoon ja niiden toteuttamisen tekniset ja taloudelliset edellytykset. Melun aiheuttajan velvollisuuksien sisältöä täsmennettäisiin suurelta osin valtioneuvoston antamin yleisin ohjein ja määräyksin.

1.2.4. *Viranomaisten yleinen meluntorjuntavelvollisuus*

Lakiehdotuksella pyritään tehostamaan meluntorjuntaa ja sen suunnitelmallisuutta myös niiden eri viranomaisten toiminnassa, jotka — olematta meluntorjunnasta varsinaisesti vastuullisia viranomaisia — osaltaan vastaavat meluntorjuntaan liittyvistä tehtävistä. Lakiehdotuksessa on tämän vuoksi viranomaisia koskeva yleisvelvoite meluntorjunnan huomioon ottamisesta ja osallistumisesta tämän edellyttämään yhteistyöhön. Ympäristöministeriö pyrkii lisäksi seuraamaan muiden viranomaisten toimintaa meluntorjunnan alalla ja vaikuttamaan siihen lausunnoin, aloittein ja neuvotteluin.

1.2.5. *Kunnan meluntorjuntaohjelma*

Lakiehdotuksella pyritään tehostamaan meluntorjunnan suunnittelua ja toteuttamista kunnissa. Kunnan olisi huolehdittava melutilanteen seurannasta alueellaan paikallisten olojen edellyttämällä tavalla. Seurannan ja kunnan muun suunnittelun yhteydessä todetun meluntorjuntatarpeen perusteella olisi laadittava erityinen meluntorjuntaohjelma. Ohjelman tulisi koskea kaikkia melun ja sen torjumisen kannalta merkityksellisiä toimintoja kunnassa. Se kytkeytyisi näin ollen sekä alueiden käytön suunnitteluun että toiminnan ja talouden suunnitteluun, toisin sanoen kuntasuunnitteluun.

1.2.6. *Meluntorjunnan lupajärjestelmä*

Lakiehdotus ei sisällä lupajärjestelmää. Melua aiheuttavien laitosten sijoittamisen ja niiden toiminnan järjestämisen sääntelemiseksi ovat käytökelpoisia terveydenhoitolain ja naapuruussuhdelain lupajärjestelmät.

1.2.7. *Tilapäisten toimintojen meluntorjunta*

Eräistä luonteeltaan tilapäisistä toiminnoista tai tapahtumista, kuten rakennustöistä sekä moottoriturheilukilpailuista ja joistakin muista huvitilaisuuksista, saattaa aiheutua paikallisesti ja ajallisesti rajoittunutta mutta ympäristön kannalta erityisen häiritsevää melua. Muun lainsäädännön, esimerkiksi terveydenhoitolain, nojalla ei siihen käytännössä kyetä puuttumaan lainkaan tai ei ainakaan riittävän ajoissa. Järjestyssääntötoimikunta (komiteamietintö 1981:9) on ehdottanut mallijärjestyssäännön uudistamista siten, että järjestyssäännöissä säilyttäisiin lähinnä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä koskevat määräykset. Suomen Kaupunkiliiton hallituksen 17 päivänä toukokuuta 1984 hyväksymä järjestyssäännön malli sisältää määräyksiä muun muassa vaaraa ja häiriötä aiheuttavasta työstä. Meluavan toiminnan sääntelykeino järjestyssääntömallissa on toiminta-ajan rajoittaminen. Meluntorjuntalakiehdotuksessa on säännökset erityisestä ilmoitusmenettelystä, missä kunnan ympäristönsuojelulautakunta voisi antaa tarpeellisia määräyksiä toimista meluhaitan vähentämiseksi.

2. *Nykyinen tilanne ja asian valmisteilu*

2.1. *Nykyinen tilanne*

2.1.1. *Lainsäädäntö*

Meluntorjunnan kannalta merkityksellisiä säännöksiä on nykyisin muun muassa terveydenhoito-laissa, naapuruussuhdelaisissa, rakennuslaissa (370/58), tieliikennelaissa (267/81), ilmailulaissa (595/64) ja työturvallisuuslaissa (299/58).

Melua aiheuttavaan toimintaan voidaan nykyisin puuttua pääasiassa terveydenhoitolainsäädännön nojalla. Terveydenhoitolain 26 §:n mukaan on asetuksella erikseen säädettyjen sellaisten tehtaisten, laitosten ja varastojen sijoittamiseen, jois-

ta voi aiheutua terveydellistä haittaa ympäristölle, haettava terveyslautakunnan hyväksyminen, jos sijoituspaikkaa ei ole määrätty asema- tai rakennuskaavassa. Säännös on lain 28 §:n mukaan soveltuvin osin voimassa myös sairaalan, lentokentän, huvikentän, moottoriradan tai ampumaradan sijoittamista koskevassa asiassa. Oikeuskäytännössä hyväksytyn periaatteen mukaan sijoituslupa on mahdollista liittää muun muassa meluntorjuntaa koskevia ehtoja. Terveydenhoitolain 82 §:n nojalla terveyslautakunta voi antaa määräyksiä terveydellisen haitan poistamisesta. Lääkintöhallitus on vuonna 1979 antanut melun terveydellisiä ohjeita ja niiden mitaamista ja meluun liittyvien asioiden käsittelyä koskevat ohjeet (lääkintöhallituksen yleiskirje n:o 1676).

Terveydenhoitoilla voidaan periaatteessa ehkäistä melua siltä osin kuin melusta aiheutuu vaaraa tai haittaa ihmisen terveydelle. Terveysviranomaisilla on mahdollisuus vaikuttaa muun muassa erinäisten laitosten ja huoneistojen sijoittamiseen ja järjestämiseen siten, että meluntorjuntaa koskevat terveydelliset vaatimukset tulisivat ennalta otetuiksi huomioon. Terveydenhoitolain mukaisessa sijoituspaikan hyväksymismenettelyssä on meluntorjunnan kannalta ilmennyt puutteita. Sijoituspaikan hyväksymismenettelyn käyttökelpoisuutta on vähentänyt epäselvyys siitä, millaisia lupaan liitettävät ehdot voivat yksittäistapauksessa olla. Terveyslautakuntien toimet meluhaittojen poistamiseksi käytännössä perustuvat lautakunnille tehtyihin valituksiin.

Naapuruussuhdelain 17 §:n 1 momentissa on kielletty pitämästä varastoa tai käyttämästä kiinteistöä niin, että naapuri tai muu, joka omistaa maata tai huoneiston lähistöllä tahi hallitsee sellaista nautinto-oikeuksin taikka jonka etuja toiminta saattaa muuten koskea, kärsii siitä pysyvää kohtuutonta rasitusta. Naapuruussuhdelain laissa nimetään tällaisiksi rasituksiksi kipinät, tuhka, noki, savu, lämpö, löyhy, kaasut, höyry, värinä, jyske taikka muu sellainen. Rasitusta ei pykälän 2 momentin mukaan kuitenkaan ole pidettävä kohtuuttomana, jos sitä ei voida paikallisiin oloihin nähden katsoa tavattomaksi tai odottamattomaksi. Immissiokielloa rajoittaa myös niin sanottu aikaprioriteettiperiaate: jos rasitusta aiheuttavaa toimintaa on harjoitettu asianomaisessa paikassa ennen haitankärsijöiden tuloa naapuristoon, naapurien mahdollisuudet ajaa asiaansa ovat sangen vähäiset.

Naapuruussuhdelain kiellettyyn haittaan liittyviä seuraamuksia voidaan rajoittaa lain 18 ja

19 §:ssä säädettyllä menettelyllä. Sellaisen laitoksen tai varaston perustaminen, josta saattaa aiheutua lain 17 §:n mukaista haittaa, edellyttää lain 18 §:n mukaan rakennuslautakunnan päätöstä siitä, kuinka lähelle naapurin maata laitos saadaan perustaa, jotta siitä ei aiheutuisi naapurille kohtuutonta rasitusta. Ennen päätöksen tekemistä on asiassa pidettävä naapuruussuhdelain 19 §:ssä tarkemmin säädetty paikalliskatselmus. Menettely saattaa johtaa myös siihen, ettei laitoksen sijoittamista esitettyyn paikkaan katsota ollenkaan mahdolliseksi. Jos kysymyksessä on yleinen etu, voidaan haitan poistamiseksi naapuruussuhdelain 24 §:n mukaan käyttää myös hallintopakkoa.

Jos naapuruussuhdelain 17 §:ssä tarkoitettu toiminta tuottaa varsin suurta vaaraa tai haittaa yleiselle edulle ja jos vaara tai haitta voidaan kohtuuttomasti kustannuksitta saada poistetuksi tai vähenemään, lääninhallituksella on valta velvoittaa omistajaa ryhtymään sitä tarkoitaviin tarpeellisiin toimiin. Jos tämä ei ole mahdollista taikka jos vaaraa tai haittaa ei ole saatu poistetuksi edellä tarkoitetuin toimin, valtioneuvosto voi määrätä, että toiminta on toistaiseksi rajoitettava tai että se on keskeytettävä taikka kokonaan lopetettava. Laitoksen omistajalla on tällaisissa tapauksissa oikeus saada valtion varoista korvausta niin kuin kiinteän omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen on säädetty.

Naapuruussuhdelain merkitys on jäänyt käytännössä vähäiseksi. Lain käyttökelpoisuutta vähentää erityisesti se, että laitoksen sijoittamisluppa koskevan päätöksen hakeminen on jätetty yleensä toiminnan harjoittajan omaan harkintaan. Lääninhallituksella on mahdollisuus puutua melua aiheuttavaan toimintaan laitoksen rakentamisen jälkeen vain silloin, kun laitoksesta aiheutuu varsin suurta vaaraa tai haittaa yleiselle edulle (24 §).

Rakennuslain 34 §:n mukaan asemakaava on laadittava muun muassa maaston, maaperän laadun ja muiden paikallisten olojen mukaan sillä tavoin, että alue tulee asianmukaisesti käytetyksi sekä niin, että yhtenäistä ja hyvää rakennustapaa edistetään. Kaavan on tyydytettävä muun muassa terveellisuuden, liikenteen ja viihtyisyyden vaatimukset. Niihin kuuluu myös riittävä meluntorjunta. Myös rakennuskaavaan sovelletaan periaatteissa asemakaavaa koskevia vaatimuksia.

Rakennusasetuksen (266/59) 32 §:n mukaan on asemakaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, että muun muassa kunnan alueen eri osia mahdollisuuksien mukaan käyte-

tään sellaisiin tarkoituksiin, joihin ne parhaiten soveltuvat sijainniltaan, maastoltaan, maaperältään ja muilta oloiltaan. Niinpä asuntoalueet on sijoitettava sopivasti ja eristettävä teollisuus- ja varastoalueista riittävästi puistoin, suoja-aluein tai muilla tavoin. Kaavoitettavan alueen asianmukaista käyttöä on yleensäkin edistettävä. Asetuksen 76 §:n immissiokieltosäännöksen mukaan asemakaavoitetulla alueella ei asuntotontille tai yleisen rakennuksen tontille ei saa sijoittaa laitosta, joka aiheuttaa pysyväistä kohtuutonta rasitusta tontilla tai lähellä asuville esimerkiksi melun takia. Rakennuslautakunnan tulee rakennusluvan käsittelyn yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, ettei rakennuksesta aiheudu tällaista haittaa.

Rakennusasetuksen 79 §:n mukaan asuin- ja työhuoneisto on rakennettava niin, että siinä on tyydyttävä ääneneristys. Sisäasiainministeriön päätöksellä (867/75) voimaan saatetussa Suomen rakentamismääräyskokoelmassa (osa C 1) on määräykset rakennusten sisäisestä ääneneristyksestä ja rakennuksen omien laitteiden aiheuttamasta melutasosta.

Tieliikennelain 83 § sisältää ajoneuvon ominaisuuksista säännöksen, jonka mukaan liikenteessä käytettävän ajoneuvon on oltava rakenteeltaan, varusteiltaan, kunnoltaan ja muilta ominaisuuksiltaan muun muassa sellainen, että sen käytöstä aiheutuva melu ja ilman pilaantuminen jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Ajoneuvoasetuksen (233/82) 12 §:n mukaan liikenneministeriö antaa määräykset ajoneuvon käytöstä aiheutuvan melun enimmäismääristä ja niiden mittaamisesta.

Liikenneministeriön päätöksessä ajoneuvoasetuksen täytäntöönpanosta (150/83) on määräykset auton ja moottoripyörän pakoputkelle ja äänenvaimentimelle asetettavista vaatimuksista. Päätöksessä on annettu moottorin äänen suurinta sallittua voimakkuutta koskevat määräykset. Autojen melupäästömääryksiä on tiukennettu liikenneministeriön päätöksellä ajoneuvoasetuksen täytäntöönpanosta annetun liikenneministeriön päätöksen muuttamisesta (373/86).

Lailla liikennetarvikkeiden kaupasta, asennuksesta ja korjauksesta (570/78) on kielletty tuomasta maahan, valmistamasta tai myymästä sellaisia — muun muassa ympäristöhaittoja aiheuttavia — liikennetarvikkeita, jotka eivät ole tieliikennelain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisia.

Ilmailulaissa on säännökset ilmailua koskevasta lupajärjestelmästä. Lain 14 §:n mukaan jokaisen ilma-aluksen tulee olla ilmailuun käytettäessä

lentokelpoinen. Tällaiselle ilma-alukselle annetaan lentokelpoisuustodistus, joka on peruutettava, jos alus ei enää ole lentokelpoinen. Ilmailuasetuksen (525/68) 105 § oikeuttaa ilmailuhallituksen antamaan tarpeelliset määräykset ilma-aluksen käyttämisestä johtuvan melun tai muun häiriön aiheuttaman vahingon tai haitan estämiseksi tai vähentämiseksi. Tämän perusteella ilmailuhallitus on määrännyt enimmäismelurajat kaikille ilma-alusluokille.

Ilmailulainsäädännössä on säännöksiä myös lentopaikoista. Ilmailulain 30 §:n mukaan yleiseen käyttöön tarkoitetun lentopaikan rakentamiseen ja pitoon vaaditaan valtioneuvoston lupa. Yksityiseltä lentopaikalta vaaditaan lain 32 §:n mukaan, että sillä on ilmailuhallituksen lupa. Ilmailuhallitus on antanut lentokoneille tarkoitettujen maalentopaikkojen rakentamisesta ja pidosta päätöksen (356/01/85), jonka kohdan 6.5 mukaan lentopaikan sijaintia ja kiitoteiden suuntaa valittaessa sekä sen liikennejärjestelyissä ja toiminnassa yleensäkin on huolehdittava siitä, ettei yksityiselle tai yleiselle edulle aiheudu vahinkoa eikä vältettävissä olevaa haittaa.

Työturvallisuuslain 9 §:n mukaan työnantajan yleinen velvollisuus on ottaa tarkoin varteen kaikki, mikä on kohtuudella tarpeellista työntekijän suojelemiseksi siltä, että tämä joutuu työssä alttiiksi tapaturmille tai saa työstä haittaa terveydelleen. Lain 47 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston päätös työssä vallitsevan melun torjunnasta (730/74). Päätös koskee toimenpiteitä työskentelypaikassa tai työssä, jossa käytettävien teknillisten laitteiden tai työmenetelmien melu aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa työntekijälle tai muulle henkilölle tapaturman, sairastumisen, kuulon heikkenemisen taikka muun sellaisen ohimenevän tai pysyvän vamman tai kohtuuttoman haitan. Päätös koskee myös sellaista työskentelypaikkaa, jossa työntekijän lisäksi pääasiassa oleskelee muita henkilöitä, kuten ravitsemusliikettä ja huvittelulaitosta (1 §).

Meluntorjuntaa sivuavia säännöksiä sisältyy lisäksi muun muassa vesilakiin (264/61), poliisilakiin (84/66) ja luonnonsuojelulakiin (71/23). Myös kunnalliset järjestyssäännöt voivat sisältää määräyksiä meluntorjunnasta, joskin järjestys- ja sääntötoimikunta on ehdottanut niiden uudistamista, kuten kohdassa 1.2.7 on selostettu.

2.1.2. Muutoksen syyt

Nykyinen lainsäädäntö on meluntorjunnan kannalta hajanainen ja passiivinen. Meluntorjunnan kannalta tärkeät tehtävät kuuluvat useille viranomaisille. Millään viranomaisella ei ole yleisvastuuta eikä käytettävissään keinoja meluntorjunnan ottamiseksi riittävästi huomioon yhteiskunta- ja yhdyskuntasuunnittelussa. Meluntorjuntatoimia eri viranomaisten vastuualueilla ei suunnitella eikä soviteta yhteen siten, että niistä torjuntatavoitteiden ja voimavarojen käytön kannalta syntyisi kokonaisuus. Nykyisessä lainsäädännössä ei myöskään ole täsmällisiä säännöksiä tai velvoitteita viranomaisille siitä, miten niiden tulisi eri yhteyksissä menetellä, jotta meluntorjunta tulisi tyydyttävästi hoidetuksi. Tämä johtuu siitä, että nykyisen lainsäädännön taustana ei juurikaan ole ollut nimenomaan meluntorjuntaa koskevia tavoitteita.

Melun torjuminen ja sitä koskeva toimivalta ovat nykyisessä lainsäädännössä hajallaan. Riittäviä edellytyksiä ratkaista toimintojen suunnittelun, järjestelyn ja valvonnan sekä yhdyskuntien ja erilaisten toimintojen kasvun ja muiden rakenteellisten syiden aiheuttamia meluongelmia ei ole ollut. Meluntorjunnan tärkeimmät ongelmat on siten suurelta osin sivuutettu. Sen sijaan on rajoitettu toimiin, jotka koskevat yksittäistapauksia, ja tilanteisiin, joissa haitta selvästi ylittää hyväksyttävän tason ja sen aiheuttaja on yksilöitävissä. Lainsäädäntö ei ole antanut tarvittavaa perustaa määrätietoiselle ja suunnitelmalliselle meluntorjunnalle, jonka tarkoituksena olisi sekä ehkäistä meluongelmien lisääntyminen ja pahe-neminen että saada aikaan parannuksia vallitsevaan tilanteeseen siellä, missä meluhaittoja tällä hetkellä esiintyy. Niinpä ei myöskään ole ollut riittäviä mahdollisuuksia kohdentaa ja arvioida meluntorjunnan kustannuksia eikä tehdä tietoisia ratkaisuja siitä, miten paljon yhteiskunnan voimavaroja ollaan valmiita käyttämään meluntorjuntaan.

Viranomaisilla ei ole tarpeellisia keinoja meluntorjunnan järjestämiseksi. Myös yksittäistapauksissa on puuttuminen paikallisiin melulähteisiin osoittautunut vaikeaksi tai siinä on jouduttu käyttämään epätarkoituksenmukaisia keinoja, kuten poliisitoimia.

Erityisesti liikennemelu, jonka haitat kohdistuvat suurimpaan ihmisryhmään ja joka siksi on merkityksellisin ympäristömelun lähde, on vaikea ongelma sekä uusissa että vanhoissa taajamissa.

Nykyinen lainsäädäntö on osoittautunut riittämättömäksi tämän ongelman ratkaisemiseen.

2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sisäasiainministeriön yhteydessä toiminut ilmansuojelun ja meluntorjunnan neuvottelukunta (ISMET) jätti vuonna 1972 ministeriölle jaostonensa laatimat ehdotukset erillisiksi ilmansuojelun ja meluntorjuntasäädöksiksi. Ministeriö pyysi näistä ehdotuksista ympäristönsuojelun neuvottelukunnan lausunnot.

Sisäasiainministeriö oli jo vuonna 1971 asettanut toimikunnan, jonka tehtävänä oli muun muassa laatia ehdotukset ilmansuojelua ja meluntorjuntaa koskeviksi laki- ja asetussäädöksiksi perusteluineen sekä hallinnollisiksi järjestelyiksi. Ilmansuojelu- ja meluntorjuntatoimikunnan mietinnössä (komiteamietintö 1973:6) on muun muassa ehdotus meluntorjuntalaiksi ja ehdotus ilmansuojelun ja meluntorjunnan hallinnosta. Ehdotuksen mukaan melua olisi ensi sijassa rajoitettava melulähteissä. Ehdotuksessa pidettiin tärkeinä melua aiheuttaville liikennevälineille, työ-koneille ja muille vastaaville meluntorjunnan edistämiseksi asetettavia päästönormeja. Toimikunta ehdotti myös melua jatkuvasti aiheuttavien laitosten toiminnan tekemistä tältä osin luvantai ilmoituksenvaraiseksi. Sisäasiainministeriössä laaditun, 20 päivänä lokakuuta 1973 päivätyn tiivistelmän mukaan vain harvoissa eri viranomaisten ja etupiirien mietinnöistä antamissa lausunnoissa esitettiin erikseen huomautuksia meluntorjunnan suunnittelua ja toteuttamista koskeviin toimikunnan ehdotuksiin. Ajan mittaan osoittautui, etteivät mietintö ja siitä annetut lausunnot olleet riittävä perusta meluntorjuntalakiesityksen valmistelulle.

Meluntorjunta-alan kehittämistä on kiirehdistetty monin tavoin, muun muassa eräissä kansanedustajien esittämissä kysymyksissä. Myös eduskunnan oikeusasiamies on valtioneuvostolle osoittamassaan, 29 päivänä joulukuuta 1977 päivätysssä kirjeessä (n:o 3174) kiirehtinyt alan lainsäädännön uudistamista. Oikeusasiamies totesi, että yhteiskunnan kannalta kohtuuttomina pidettävien meluhaittojen torjuntaa koskevat, kansalaisten turvaksi annetut määräykset ovat sekä hajallaan eri osissa lainsäädäntöä että sisällöltään varsin puutteellisia.

Sisäasiainministeriö asettikin vuonna 1979 meluntorjuntatoimikunnan, jonka työssä päähuomio kiinnitettiin meluongelmien käsittelyssä ole-

vien puutteiden selvittämiseen ja meluntorjunta-alan lainsäädännön kehittämiseen. Toimikunnan mietinnöstä (komiteamietintö 1981:62) saatiin 73 lausuntoa viranomaisilta, laitoksilta ja yhteisöiltä, kuten oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriön eri osastoilta, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, liikenneministeriöltä, ilmailuhallitukselta, lääkintöhallitukselta, tie- ja vesirakennushallitukselta, valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta, useilta lääninhallituksilta, kahdelta kuntien keskusjärjestöltä ja eräiltä seutukaavaliitoilta sekä useilta järjestöiltä. Lausunnot on julkaistu sisäasiainministeriön ympäristönsuojeluosaston julkaisuna n:o C 18, 1983.

Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti toimikunnan esittämiin meluntorjunnan kehittämisperiaatteisiin ja pitivät meluntorjuntalain säätämistä tarpeellisena ja kiireellisenä tehtävänä. Ainoastaan Suomen Kunnallisliitto, Tampereen seutukaavaliitto ja Maataloustuottajien Keskusliitto suhtautuivat varauksellisesti lakiehdotukseen ja esittivät sen sijaan lakia meluntorjunnan hallinnosta, mutta eivät kuitenkaan yksilöineet ehdotustaan. Lausunnoissa esitettiin ehdotettuun lakiluonnokseen myös huomautuksia ja tarkistusehdotuksia. Ehdotusta melua aiheuttavia laitoksia ja tilapäisiä toimintoja koskevaksi ilmoitusvelvollisuudeksi arvosteltiin monissa lausunnoissa. Ehdotettua säännöstöä pidettiin liian kankeana ja byrokraattisena. Toisissa lausunnoissa puolestaan pidettiin ehdotettua ilmoitusvelvollisuutta tarpeellisena.

Lausunnoissa kannatettiin ehdotettua meluntorjunnan hallintojärjestelmää, jonka mukaan meluntorjuntaviranomaisia olisivat ympäristöministeriö, lääninhallitus ja kunnan meluntorjuntaviranomainen. Useissa lausunnoissa esitettiin täsmennettäväksi meluntorjuntaviranomaisten ja muiden viranomaisten, kuten liikenneviranomaisten, välistä työnjakoa. Monessa lausunnoissa tähdennettiin ympäristönsuojelun kunnallishallintoa koskevien järjestelyjen merkitystä myös meluntorjunnan hallinnolle.

Toimikunnan ehdotuksen ja siitä saatujen lausuntojen perusteella on sisäasiainministeriössä ja myöhemmin ympäristöministeriössä valmisteltu ehdotus meluntorjuntalaksi. Ympäristöministeriö pyysi vuonna 1985 lakiehdotuksesta lausunnon ministeriön yhteydessä neuvoa-antavana elimenä toimivalta meluntorjunnan neuvottelukunnalta. Neuvottelukunnan kannanotossa päähuomio kiinnitettiin alan hallinnon järjestämiseen ja sitä kautta ympäristönsuojelun hallinnon suhtee-

seen terveyshallintoon. Toiseksi pääkysymykseksi nousi tilapäisten toimintojen ilmoitusvelvollisuus ja erityisesti kysymys siitä, miten pitkälle niitä säännellään ja millä keinoin.

3. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Meluntorjuntalakiehdotuksessa ei edellytetä huomattavia organisatorisia järjestelyjä. Ylin meluntorjuntaviranomainen olisi ympäristöministeriö, jossa käsiteltäviin asioihin meluntorjuntaa koskevat asiat nykyisinkin kuuluvat.

Lääninhallitus ohjaisi ja valvoisi meluntorjuntaa läänissä ja huolehtisi muun muassa kuntien meluntorjuntaohjelmien laatimisen seurannasta ja sovittamisesta yhtein.

Kunnissa meluntorjuntalain mukaiset tehtävät kuuluisivat ympäristönsuojelulautakunnalle. Meluntorjunnan kehittäminen edellyttäisi kunnan viranomaisten yhteistyön tehostamista. Meluntorjunta-alan asiantuntemuksen ja voimavarojen lisäämisen tarve vaihtelisi kunnittain meluongelmien laajuuden ja laadun mukaan.

Viranomaisia avustavina, asetuksella säädettävänä meluntorjunnan asiantuntijalaitoksina toimisivat valtion nykyiset tutkimuslaitokset, valtion teknillinen tutkimuskeskus ja kansanterveyslaitos, sekä meluntorjunnan asiantuntijaviranomaisina lääkintöhallitus, tie- ja vesirakennushallitus, ilmailuhallitus, rautatiehallitus, merenkulkuhallitus, pääesikunta ja rajavartiolaitos sekä autorekisterikeskus.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) selvitysten mukaan meluntorjunnan vuosittaiset kokonaismenot järjestön jäsenmaissa ovat olleet 0,02—0,03 prosenttia bruttokansantuotteesta. Suomessa tämä vastaisi viime vuosina 60—90 miljoonan markan kustannuksia. Lisäksi OECD:ssä on arvioitu, että meluntorjuntamenot ovat olleet noin 1—2,5 prosenttia kaikista ympäristönsuojelumenoista. Suomessa tämä puolestaan vastaisi noin 20—50 miljoonan markan menoja meluntorjuntaan. Laskelmien ero johtuu Suomen muita maita pienemmistä ympäristönsuojelun kokonaismenoista. Liikenteen meluhaittojen vähentäminen järjestön suositusten mukaisesti edellyttäisi menojen lisäystä noin 0,05 pro-

senttiin bruttokansantuotteesta eli Suomessa suunnilleen 150 miljoonaa markkaa vuodessa.

Meluntorjuntalaki aiheuttaisi valtiontaloudelle kustannuksia, koska sen toteuttaminen edellyttää hallinnon voimavarojen lisäämistä. Lain mukainen suunnittelu ja ohjaus edellyttävät joidenkin uusien virkojen tai toimien perustamista ympäristöministeriöön ja lääninhallintoon. Henkilöstön tarve näiltä osin on yhteensä noin 15 uutta virkaa tai tointa. Henkilöstön lisäykset tullaan hoitamaan kohdentamalla uudelleen olemassa olevia henkilöstövoimavaroja.

Meluntorjunnan yleinen kehittäminen ja muun muassa lakiehdotuksessa tarkoitettujen ohjeiden ja määräysten valmistelu edellyttävät myös alan tutkimuksen ja siihen verrattavien voimavarojen lisäämistä.

Kunnille meluntorjuntalain säätäminen aiheuttaisi kustannuksia lähinnä melutilanteen seurannan sekä meluntorjuntaohjelman laatimisen ja toteuttamisen takia. Näiden kustannusten suuruus vaihtelisi kunnittain huomattavasti sen mukaan, kuinka suuria meluongelmat kunnassa ovat ja miten toimenpideohjelma tämän perusteella olisi mitoitettava. Usein olisivat lisäkustannukset meluntorjuntaohjelman laatimisen edellyttämistä tehtävistä ja ohjelman toteuttamisesta kunnissa näin ollen vähäiset. Meluntorjuntalain mukaisten tehtävien hoitoon maksettaisiin kunnille valtionosuutta siten kuin laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (64/86) on säädetty.

Meluun ja vastaavasti ympäristön meluttomuuteen liittyy hyvinvointivaikutuksia, joita ei kyetä tyydyttävästi rahassa arvioimaan. Meluun ja sen torjumiseen liittyvien, rahassa arvioitavien kansantaloudellisten vaikutusten konkreettinen selvittäminen on siten erittäin vaikeaa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen vuonna 1972 vahvistama ympäristöjulistus edellyttää kaikilta valtioilta ympäristönsuojelutoimien, kuten meluntorjunnan, tehostamista. Konferenssin suosituksissa kiinnitetään erityistä huomiota kansainvälisten melunormien kehittämiseen. Pohjoismaiden yhteistyösopimuksen 31 artiklan (SopS 39/75) mukaan sopimuspuolet pyrkivät yhdenmukaistamaan ympäristönsuojelusäätönsä saavuttaakseen mahdollisimman suuren yhtenäisyyden muun muassa saasteiden pääs-

töä koskevien säännösten ja ohjeiden osalta. Tämä merkitsee, että Suomenkin on saatava meluntorjuntalainsäädäntö, joka on muiden Pohjoismaiden vastaavien säännösten tasalla. Vuonna 1974 tehdyn Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välisen ympäristönsuojelusopimuksen (SopS 75/76) toteuttamiselle olisi nykyaikaisen meluntorjuntalain säätämisestä ilmeistä hyötyä.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) on vuonna 1974 hyväksymässään melun ehkäisyä ja torjuntaa koskevassa suosituksessa [C(74)217] katsonut, että melusta aiheutuva haitta on eräs huomattavimmista yhdyskuntaympäristön ongelmista. Järjestö suositti muun muassa, että jäsenmaat kehittävät meluntorjunnan kokonaisohjelmia sekä sovittavat yhteen voimassa olevia määräyksiä ja toimia. Erityisesti tulisi jäsenvaltioiden valmistella kaikkia melulähteitä ja meluntorjuntakeinoja koskevat meluntorjunnan yleislait. Suosituksessa tähdennetään edelleen päästönormeja ensisijaisena keinona melun torjumiseksi sen lähteessä. Entistä meluttomampien laitteiden tuotantoa ja käyttöä tulisi järjestön suosituksen mukaan rohkaista rajoittamalla meluisten laitteiden käyttöä. Vuonna 1978 hyväksytyssä suosituksessa meluntorjunnan keinoista [C(78)73(Final)] OECD suositaa jäsenmaille meluntorjunnan kokonaisohjelmien kehittämistä. Suosituksessa esitetään uudelleen, että jäsenmaiden tulisi valmistella meluntorjunnan yleislakeja, jotka koskevat melulähteitä ja meluntorjuntakeinoja. OECD:n uusimmassa, vuodelta 1985 olevassa, meluntorjunnan keinojen tiukentamista koskevassa suosituksessa [C(85)103] järjestö suositaa, että jäsenmaat parantaisivat huomattavasti meluntorjunnan keinojaan. Suosituksessa esitetään muun muassa, että jäsenmaat tiukentaisivat asteittain meluntorjuntamääräyksiä ja täydentäisivät nykyisiä säännöksiä keinoin ja toimin, jotka on suunniteltu edistämään tähänastista hiljaisempien tuotteiden kehittämistä ja käyttöä.

Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta, joka tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1986, edellyttää ympäristönsuojelulautakunnan perustamista kaikkiin vähintään 3 000 asukkaan kuntiin. Ympäristönsuojelulautakunnan tehtävät ovat sellaisia, että meluntorjunta kuuluisi asianmukaisesti samaan tehtävien kokonaisuuteen.

Ympäristönsuojelun yhtenäistä ilmoitus- ja lupajärjestelmää on tarkoitus ryhtyä kehittämään. Ympäristöministeriössä on tehty ympäristönsuojelun taloutta koskeva selvitys (Yritysten ympäristönsuojelun taloudellinen ohjaus. Nykytila ja kehittämismahdollisuudet. Ympäristöministeriön

ympäristön- ja luonnonsuojeluosaston julkaisu C:6, 1984), joka erityisesti koskee teollisuuden ympäristönsuojelutoimien taloudellisten tuki- ja ohjausjärjestelmien kehittämistä. Selvitystä jatke-

taan samaa asiaa pohtivassa komiteassa. Komitean työllä on aikanaan oleva merkitystä myös meluntorjunnan kustannusten jakamisen kannalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Meluntorjuntalaki

1 luku

Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Lakiehdotus sisältää meluntorjuntaa koskevat perussäännökset. Siinä ei kuitenkaan säännellä meluntorjuntaa tyhjentävästi. Se ei myöskään tee tarpeettomiksi eri alojen lainsäädäntöön sisältyviä, meluntorjuntaa koskevia säännöksiä, jotka on syytä jättää ennalleen. Tällaisia säännöksiä sisältyy muun muassa terveydenhoito-, rakennus-, tie-, tieliikenne-, veneliikenne-, maastoliikenne-, ilmailu-, naapurussuhde-, asunto-osakeyhtiö-, huoneenvuokra-, poliisi- ja rikoslainsäädäntöön. Meluntorjuntalaki merkitsee kuitenkin sitä, että eräät määräykset, joita aiemmin on annettu muun lainsäädännön nojalla, vastedes annettaisiin meluntorjuntalain nojalla. Tämä koskisi moottoriajoneuvojen, ilma-alusten ja moottoriveneiden melupäästöjä. Voimassa olevat, tie-, ilmailu- tai veneliikennelainsäädännön nojalla annetut määräykset jäisivät kuitenkin voimaan, kunnes meluntorjuntalain nojalla olisi annettu uudet määräykset.

Meluntorjuntalaki ei koskisi 2 momentin mukaan työntekijän suojelua työstä aiheutuvalta melulta siltä osin kuin siihen sovelletaan työturvallisuuslakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Meluntorjuntalain ulkopuolelle on tarkoitus jättää vain sellainen työntekijään kohdistuva melu, joka johtuu hänen omasta työstään taikka muusta toiminnasta samassa työpaikassa, kuten siellä käytettävistä laitteista. Meluntorjuntalakia voitaisiin sen sijaan soveltaa sellaiseen työpaikalla vallitsevaan meluun, joka ei johdu itse työstä tai työpaikasta, vaan jonka lähde on sen ulkopuolella. Tärkeä esimerkki on työpaikan ympäristöstä kantautuva liikennemelu. Meluntorjuntalakia voitaisiin soveltaa työstä tai työpai-

kasta johtuvaan meluun sikäli kuin se kohdistuu muihin kuin niihin, joita suojellaan kyseiseltä melulta heidän työntekijäasemansa perusteella työsuojelusäännösten mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan lain säännökset eivät koskisi sotilaskäyttöön tarkoitettuja puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen alueita, rakennuksia tai kalustoa eikä niiden käytöstä aiheutuva melu. Puolustusministeriön tulisi, neuvoteltuaan ympäristöministeriön kanssa, antaa erityiset ohjeet ja määräykset siitä, miten meluntorjunta puolustusvoimien alalla otetaan huomioon. Samalla tavoin tulisi sisäasiainministeriön antaa ohjeet ja määräykset rajavartiolaitokselle.

2 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentti määrittelee melun käsitteen. Melulla tarkoitetaan terveydelle haitallista, ympäristön viihtyisyyttä merkityksellisesti vähentävää tai työntekoa merkityksellisesti haittaavaa ääntä taikka siihen rinnastettavaa ääntä.

Myös pieni- ja suuritaajuiset äänet (infra- ja ultraäänit), joita ihminen ei kuule, voivat olla säännöksessä tarkoitettua melua.

Melua on ensinnäkin ääni, joka lyhyen tai pitkän aikaa vaikuttaessaan vaarantaa terveyttä välittömästi tai välillisesti. Perusteena on tällöin lääketieteellinen tietämys. Melun aiheuttamaa terveyshaittaa arvioitaessa on otettava huomioon erityisille riskiryhmille, kuten lapsille ja sairaille, aiheutuva vaara.

Meluntorjuntalailla pyritään ehkäisemään myös viihtyisyyden vähentymistä, sillä elinympäristö, jossa ei ole meluhaittoja, sekä tiettyjen, lähinnä virkistystarkoituksiin käytettävien alueiden riittävän hiljaisuuden turvaaminen ovat tärkeitä hyvinvoinnin tekijöitä. Työntekoon kohdistuva haitta on tarpeellista mainita säännöksessä erikseen samalla kun terveyttä ja viihtyisyyttä koskevat viittaukset turvaavat muita suojan tarpeessa olevia toimintoja. Työnteon suojaaminen ulkomelusta johtuvalta haitalta on tärkeää etenkin sellaisissa töissä, jotka edellyttävät häiriintymätöntä keskittymistä taikka keskustelua. Tässä

kohden voidaan viitata 1 §:n 2 momentin perusteluihin edellä.

Säännökseen sisältyvä merkityksellisyys -kriteeri viittaa äänen vaikutukseen viihtyisyyteen tai työnteon. Suhteellisen hiljainenkin ääni saat-
taa olla merkityksellinen haitta viihtyisyydelle ja työnteolle ja siten myös meluntorjuntalain sääntelyn kohde. Vähäisestä viihtyisyyden tai työnteon häiriintymisestä ei johtuisi tarvetta soveltaa meluntorjuntalakia.

Pykälän 2 momentin mukaan melun aiheuttajalla tarkoitetaan sitä, jonka toiminnasta tai laiminlyönnistä melu aiheutuu.

Melun aiheuttajana voisi ensinnäkin olla kulkuväylän, rakennuksen, huoneiston tai laitoksen rakentaminen, järjestäminen tai ylläpitäminen siten, että sen käyttämisestä tarkoitukseensa aiheutuu melua tai meluallistusta. Melua aiheutuisi esimerkiksi tilanteissa, joissa melulähteitä sisältävää rakennusta taikka tietä rakennettaessa, laitoksen toimintaa järjestettäessä taikka rakennusta tai laitosta kunnossa pidettäessä ei huolehdita riittävästi meluntorjunnasta siten, kuin rakennuksen, huoneiston, tien tai laitoksen käyttötarkoitukseen nähden on edellytettävä, ja kun tämä osaltaan on syynä siihen, että aiotun käyttötarkoituksen mukainen toiminta johtaa melun leviämiseen ympäristössä tai rakennuksessa. Melua saattaa aiheutua myös, jos melulle herkän kohteen, kuten asuinrakennuksen, sairaalan tai koulun, rakentamisessa on huolehdittu puutteellisesti meluntorjunnasta.

Melun aiheuttajana voitaisiin niin ikään pitää maa- tai vesialueen, kulkuväylän, rakennuksen, huoneiston tai laitoksen käyttämistä melua aiheuttavalla tavalla. Yleensä on tällöin kysymys toiminnasta, joka säännönmukaisesti aiheuttaa melua. Tällaista toimintaa on alueen käyttäminen liikenneväylänä, kuten tienä tai katuna, taikka liikennealueena, kuten lentokenttänä, linja-autoasemana tai ajoneuvovarikkona. Esimerkkeinä voidaan myös mainita melua aiheuttavan tuotanto- tai elinkeinotoiminnan harjoittaminen, kuten tanssiravintolan pitäminen ja vapaa-ajan toimintojen järjestäminen, kuten moottori- tai ampumaradan ylläpitäminen tai yleisölle tarkoitettujen huvitilaisuuksien järjestäminen.

Melun aiheuttajaksi voitaisiin katsoa myös kulkuvälineen tai muun laitteen, jonka normaalista käytöstä saattaa aiheutua melua, valmistaminen, maahantuonti tai myynti. Näissä tapauksissa on kysymys melun välillisestä aiheuttamisesta. Vastuu laitteiden päästöjen rajoittamisesta sekä huolehtiminen siitä, että annetut määräykset toteu-

tuvat, kuuluvat ensisijaisesti laitteiden valmistajille ja maahantuojille. Myynti mainitaan erikseen tässä yhteydessä lähinnä käytettyjen laitteiden meluntorjunnan sääntelemiseksi.

Melun aiheuttajana voisi vielä olla kulkuvälineen tai laitteen käyttäminen. Vaikka laitteiden melupäästöjä on ensi kädessä pyrittävä rajoittamaan niiden valmistuksen yhteydessä teknisin keinoin, laitteiden tosiasiallisella käytettävällä ja kunnossapidolla on myös huomattava vaikutus aiheutuvaan meluun. Useiden laitteiden melupäästöjä on tietyn rajan jälkeen käytännöllisempää ja taloudellisempaa torjua rajoittamalla laitteen käyttöä esimerkiksi tiettyinä aikoina kuin jatkamalla päästöjen rajoittamista teknisin keinoin. Lisäksi on laitteita, kuten erilaista äänentoistolaitteita ja soittimia, joiden käytöstä aiheutuva melu on nimenomaan käyttäjän määrättävissä.

Laitteen käytöstä aiheutuvan melun aiheuttajana ei välttämättä voida pitää henkilöä, joka välittömästi huolehtii laitteen käsittelystä, jos kyseessä on esimerkiksi työntekijä ja laitteen käyttö on osa työnantajan tuotanto- tai muuta toimintaa. Liikennemelun aiheuttajana taas voidaan pitää osaksi ajoneuvojen valmistajaa, joka vastaa ajoneuvon normaalista meluisuudesta, osaksi ajoneuvon käyttäjää, joka saattaa käyttää ajoneuvoaan erityisen melua aiheuttavalla tavalla, ja osaksi myös tienpitäjää ja suunnittelijaa, jotka vastaavat tien sijainnista ja sen tekotavasta, kuten päällysteestä ja meluesteistä tai niiden puuttumisesta. Liikennemelusta johtuvan haitan aiheuttajana voidaan lisäksi omalta osaltaan pitää myös sellaista kiinteistön omistajaa, joka rakentaa liikenneväylän läheisyyteen siten, että rakennuksessa asuvat tai oleskelevat joutuvat liiallisesti alttiiksi liikenteen melulle. Meluntorjunnan kannalta virheellisen maankäytön tai rakentamisen ehkäisemisestä ennalta on päävastuu suunnittelusta huolehtivilla tai sitä valvovilla viranomaisilla.

Miten vastuu meluntorjuntatoimista olisi kulloinkin kohdennettava ja jaettava, on ratkaistava yhtäältä yleisin määräyksiin ja ohjein ja toisaalta yksittäistapauksissa. Arviointiin vaikuttaa muun muassa, missä määrin kukin melun aiheuttajista on tosiasiaa vaikuttanut haitan aiheutumiseen tai lisääntymiseen ja vastaavasti huolehtinut sen ehkäisemisestä tai torjumisesta. Vaikutusta on myös sillä, milloin haittaa aiheuttavat tekijät ja melulle alttiit kohteet ovat toisiinsa nähden sijoittuneet alueelle, mitkä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet kullakin on haitan torjumiseen

sekä miten melun torjuminen olisi lopputuloksen ja kustannusten kannalta järkipärisimmin järjestettävissä.

Pykälän 3 momentissa on yleinen säännös siitä, mitä meluntorjunnalla tarkoitetaan. Säännöksessä luetellaan meluntorjunnassa käytettävissä olevat perusvaihtoehdot: melulähteen päästöjen vaimentaminen, toiminnan toiminta-ajan supistaminen ja toiminnan sijoitukseen puuttuminen, melun leviämisen ehkäiseminen sekä melulle altistuvan kohteen suojaaminen. Melua on ensisijaisesti pyrittävä torjumaan sen lähteessä joko melupäästöjä vähentämällä tai melulähteen toimintaa rajoittamalla. Toiseksi on pyrittävä rajoittamaan melun leviämistä. Kolmas mahdollisuus on melulle altistuvan kohteen suojaaminen, esimerkiksi eristämällä rakennukset riittävästi. Käytännössä esiintyvät meluongelmat ovat yleensä sellaisia, että riittävä, taloudellisin ja käytännöllisin torjuntatuloks on saavutettavissa vain eri keinoina sopivasti yhdistelemällä.

3 §. *Yleiset periaatteet.* Säännöksen tarkoituksena on osoittaa, että meluntorjunnan toteuttaminen perustuu ympäristönsuojelun keskeiseen periaatteeseen, aiheuttamisperiaatteeseen. Periaatteen mukaan sen, joka aiheuttaa ympäristön pilaantumista, tulee maksaa pilaantumisen estämisestä sekä myös ympäristön ennallistamisesta ja haittojen korvaamisesta aiheutuvat kustannukset. Meluntorjuntaan sovellettuna aiheuttamisperiaate merkitsee melun aiheuttajalle taloudellista vastuuta torjuntatoimista. Lain mukaan melun aiheuttajan on huolehdittava meluntorjunnasta niin laajasti kuin kohtuudella voidaan edellyttää sekä oltava riittävästi selvillä toiminnastaan aiheutuvasta melusta.

Asianmukainen huolehtiminen meluntorjunnasta edellyttää, että melusta ollaan riittävästi selvillä. Tämä merkitsee laitteen tai kulkuvälineen valmistajalle, maahantuojaalle ja myyjälle velvollisuutta selvittää laitteiden melupäästö normaalissa käyttötilanteessa. Velvollisuuteen kuuluisi myös, että kutakin hanketta suunniteltaessa on pyrittävä tarpeellisessa määrin selvittämään etukäteen siitä aiheutuva melu ja otettava huomioon sen torjuminen. Melun aiheuttajan tulisi myös jälkepäin huolehtia tarpeellisesta seurannasta joko jatkuvasti tai sen mukaan kuin kulloinkin on aiheellista.

Meluntorjuntaa koskevaa velvollisuutta arvioitaessa olisi 2 momentin mukaan yhtäältä otettava huomioon asutus ja melulle herkäät alueet ja toiminnot. Erityisen tärkeitä seikkoja ovat alueen tai kohteen suojan tarve sekä alueella tai kohteess-

sa ennestään vallitseva melutaso ja kysessä olevan toiminnan vaikutus siihen. Toisaalta olisi arvioinnissa otettava huomioon meluntorjuntaan käytettävissä olevat mahdollisuudet tekniseltä ja taloudelliselta kannalta sekä torjuntakeinojen merkitys melutilanteen kannalta. Tämä merkitsee parhaan taloudellisesti sovellettavissa olevan tekniikan käyttämistä myös meluntorjunnan periaatteena. Huomioon olisi otettava muun muassa ne erot, joita on uusien, toisin sanoen käyttöön otettavien, ja vanhojen, toisin sanoen käytössä olevien melulähteiden tai melun kohteiden välillä meluntorjunnan järjestämisen edellytyksissä.

Meluntorjuntavelvoitteiden täsmällinen sisältö ja kohdentuminen tulisi lakiehdotuksen perusteella määräytymään 3 §:n säännösten mukaan ennen kaikkea lakiehdotuksen 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa yleisissä ohjeissa ja määräyksissä. Ehdotuksen 3 §:n säännöksillä olisi ensisijaisesti välillinen merkitys. Ne olisivat periaatteellisia ohjeina yleisten ohjeiden ja määräysten valmistelussa.

2 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §. *Ympäristöministeriön ja lääninhallituksen tehtävät.* Lakiehdotuksen mukaan meluntorjunnan ylin johto ja valvonta kuuluisivat ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriö käsittelee nykyisinkin meluntorjuntaa koskevia asioita, kuitenkin vailla sanottavaa aineellista toimivaltaa.

Ympäristöministeriölle kuuluisivat periaatteellisesti tärkeät meluntorjuntatehtävät, kuten meluntorjunnan yleissuunnittelu ja -valvonta. Ministeriön tehtävänä olisi myös kehittää meluongelmien ja meluntorjunnan tutkimusta ja seuranta maassamme sekä osallistua alan kansainväliseen yhteistyöhön ja edistää sen hyödyntämistä.

Ympäristöministeriön tehtävänä olisi muun muassa lakiehdotuksen 9 §:n nojalla valtioneuvoston annettaviksi tarkoitettujen yleisten ohjeiden ja määräysten valmistelu sekä lakiehdotuksen 10 §:ssä tarkoitettujen yleisten ohjeiden ja määräysten antaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan meluntorjuntaa läänissä ohjaisi ja valvoisi lääninhallitus. Lääninhallitukselle kuuluisivat muun muassa meluntorjuntalain toteutumisen yleinen valvonta sekä ohjaus ja neuvonta alaa koskevissa asioissa. Lääninhallituksen tehtävänä olisi seurata kuntien melutilanteen seuranta ja meluntorjuntaohjelmien laatimista sekä huolehtia tarvittaessa siitä, että

kunnat täyttävät niille asetetut velvoitteet (11 §). Lakiehdotuksen 21 §:n mukaisten pakkokeinojen käyttö sekä melun tarkkailemiseksi eräissä tilanteissa tarvittavan luvan myöntäminen (19 §) kuuluisivat niin ikään lääninhallitukselle. Lääninhallituksen apuna myös meluntorjuntatehtävissä toimisi läänin ympäristönsuojeluneuvottelukunta (asetus läänien ympäristönsuojeluneuvottelukunnista; 841/75).

5 §. *Kunnan tehtävät.* Kunnan tehtävänä olisi alueellaan valvoa, ohjata ja edistää meluntorjuntaa. Siitä, miten kunta hoitaa sille tämän lain nojalla kuuluvat tehtävät, on tarkoitus säätää asetuksella.

Kunnalle kuuluvat meluntorjuntalain mukaiset tehtävät hoitaisi ympäristönsuojelulautakunta.

Kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain mukaan on ympäristönsuojelulautakunnan tehtävänä huolehtia ilmansuojelulaissa (67/82), jätehuoltolaissa (673/78), vesilaissa (264/61) ja muissa laeissa sen hoidettaviksi säädettyistä tehtävistä. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on ympäristönsuojelun valvomiseksi ja edistämiseksi huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä osana kuntasuunnittelua, ympäristön tilan seurannasta ja siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista sekä ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä. Lautakunta antaa lausuntoja ja tekee esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvissä kysymyksissä.

Ympäristönsuojelulautakunnan tulisi muun muassa valvoa meluntorjuntalain nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista alueellaan. Yleistä valvontatehtäväänsä suorittaessaan ympäristönsuojelulautakunnalla olisi oikeus tehdä tarkastuksia (17 §).

Ympäristönsuojelulautakunnan tehtävänä olisi myös seurata meluntorjunnan toteutumista eri hallinnonaloilla kunnassa ja tehdä tätä koskevia esityksiä ja aloitteita sekä edistää kunnan toimelinten yhteistoimintaa meluntorjunnassa ja yhteistoimintaa muiden kuntien kanssa meluntorjuntatehtävien hoitamiseksi. Lakiehdotuksen 8 § edellyttää meluntorjuntaa koskevien näkökohtien ottamista huomioon kunnan eri viranomaisten toiminnassa, muun muassa kaavoituksessa. Kunnan tehtäviin kuuluisi niin ikään huolehtia meluntorjuntatehtävissä toimivien henkilöiden kouluttamisen järjestämisestä sekä meluntorjunnan paikallisesta valistuksesta ja tiedotuksesta.

Kunnan tehtävänä olisi laatia kunnan meluti-

lanteen edellyttämä meluntorjuntaohjelma, josta säädetään lakiehdotuksen 4 luvussa.

Lakiehdotuksen 30 §:n siirtymäsäännöksen mukaan kunnan meluntorjuntatehtävistä huolehtisi terveyslautakunta vuoden 1992 loppuun, jollei kunnanvaltuusto tätä aikaisemmin päättä siirtää niiden hoitamista ympäristönsuojelulautakunnalle. Siirtymäkauden avulla voitaisiin kunnan meluntorjuntatoimia tehostettaessa käyttää terveyslautakuntien asiantuntemusta apuna. Ympäristönsuojelulautakunnat voisivat siirtymäkauden aikana hankkia riittävän asiantuntemuksen ja voimavarat meluntorjuntatehtäviin.

6 §. *Kuntien yhteistoiminta.* Kuntien meluntorjuntatehtävistä osa on sen laatuista, että saat-
taa olla asianmukaista hoitaa ne kahden tai useamman kunnan yhteistyönä. Näitä tehtäviä olisivat meluntorjunnan seuranta, tutkimus ja suunnittelu sekä valistus ja koulutus. Meluntorjunnan viranomaistehtäviä hoitaisi kunkin kunnan ympäristönsuojelulautakunta.

7 §. *Asiantuntijaviranomaiset ja -laitokset.* Meluntorjuntalain säätäminen ja sen soveltaminen lisäävät ilmeisesti tarvetta tehdä tutkimuksia ja selvityksiä sekä käyttää hyväksi tällaisiin tehtäviin kykeneviä tutkimus- ja muita laitoksia. Tähän tarvittavaa asiantuntemusta on riittävästi erällä valtion tutkimuslaitoksilla ja viranomaisilla sekä erällä yksityisillä laitoksilla.

Meluntorjunnan asiantuntijaviranomaisten ja -laitosten tehtäviin kuuluisi muun muassa antaa ympäristöministeriölle, lääninhallituksille ja ympäristönsuojelulautakunnille lausuntoja meluntorjuntalain toimeenpanoon liittyvissä asioissa, avustaa tarvittaessa näitä viranomaisia lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettujen tutkimusten tekemisessä sekä tehdä näiden viranomaisten pyynnöstä meluntorjuntalain täytäntöönpanemiseksi tarpeellisia selvityksiä ja tutkimuksia.

Tarkoitus on, että nykyisistä meluntorjuntalan tutkimuksia tekevästä laitoksesta ainakin valtion teknillinen tutkimuskeskus ja kansanterveyslaitos määrättäisiin asetuksella tässä pykälässä tarkoitetuiksi asiantuntijalaitoksiksi. Lääkintöhallitus, tie- ja vesirakennushallitus, ilmailuhallitus, rautatiehallitus, merenkulkuhallitus, pääesikunta ja rajavartiolaitos sekä autotekninen keskus olisi puolestaan määrättävä meluntorjunnan asiantuntijaviranomaisiksi. Säännös ei estä sitä, että viranomaisten tarvitsemissa tutkimuksissa tai selvityksissä käytetään myös muita kuin asetuksella määrättyjä asiantuntijalaitoksia.

8 §. *Viranomaisten yleinen meluntorjuntavelvollisuus.* Pykälän säännös sisältää viranomaisia

koskevan yleisen velvollisuuden ottaa meluntorjuntaa koskevat seikat huomioon sekä pitää, siten kuin tämä edellyttää, yhteyttä lain 4 ja 5 §:ssä mainittuihin viranomaisiin. Myös viranomaisia koskevia velvoitteita täsmentävät lain 9 ja 10 §:n nojalla annettavat ohjeet ja määräykset. Säännöksellä olisi merkitystä erityisesti viranomaisten suunnittelutoimissa. Tärkeimpiä ovat ne viranomaiset, joiden toimialaan kuuluu alueiden käyttöä, liikennettä, asuntotuotantoa sekä tuotanto- ja elinkeinotoimintaa koskevia suunnittelutehtäviä. Säännös on tarkoitettu ulottumaan hallinnon kaikille tasoille.

Velvollisuus edellyttäisi muun muassa, että melun tai sen torjumisen kannalta merkityksellisiä hankkeita suunniteltaessa tai päätöksiä valmisteltaessa tulisi asiasta riittävän ajoissa ottaa yhteys lain 4 ja 5 §:ssä mainittuihin viranomaisiin. Tämä voisi tapahtua pyytämällä lausunto taikka muulla sopivalla tavalla. Säännöksellä ei kuitenkaan ole tarkoitus puuttua sellaisiin viranomaisten lupaharkinnan perusteisiin, jotka on täsmennetty muussa lainsäädännössä.

Ympäristöministeriön, lääninhallitusten ja ympäristönsuojelulautakuntien tehtävänä olisi pyrkiä mahdollisuuksien mukaan edistämään ja soveltamaan yhteen meluntorjuntatoimia niillä eri hallinnonaloilla, joille kuuluu meluntorjunnan kannalta merkityksellistä päätöksentekoa.

3 luku

Yleiset ohjeet ja määräykset

9 §. *Valtioneuvoston ohjeet ja määräykset.* Säännöksen nojalla annettavat yleiset ohjeet ja määräykset olisivat meluntorjunnan tärkeimmät ohjausvälineet. Meluntorjuntaa koskevien ohjeiden ja määräysten antamisessa on kysymys yhteiskunnallisesti merkityksellisestä päätöksenteosta. Siksi on katsottu asianmukaisimmaksi, että sen tulisi kuulua valtioneuvoston tehtäviin. Ohjeilla ja määräyksillä saattaisi olla vaikutuksia useilla yhteiskuntaelämän aloilla ja myös taloudellisia vaikutuksia.

Pykälän nojalla annettavat ohjeet ja määräykset olisivat soveltamisalaltaan yleisiä. Valtioneuvoston toimivaltaan ei kuuluisi antaa meluntorjuntaa koskevia määräyksiä tai ohjeita yksittäistapauksissa. Säännökset teknisistä keinoista, joilla laitteiden ja kulkuvälineiden aiheuttama melu saadaan määräysten edellyttämille tasoille, annettaisiin edelleen erityislainsäädännön nojalla. Näin ollen esimerkiksi liikenneministeriö antaisi määräykset ajoneuvojen rakenteesta ja varusteista

siltä osin, kuin niillä on vaikutusta melun rajoittamiseen. Vastaavanlaisiksi teknisiksi ohjeiksi on katsottu rakennusten ääneneristyksestä annettavat määräykset.

Meluntorjunnan suunnittelu tulisi lakiehdotuksen mukaan tärkeimmiltä osin ympäristöministeriön tehtäväksi, sillä sille kuuluisi valmisteluvastuu meluntorjunnan yksittäiskohtaisesta sääntelystä. Ohjeita ja määräyksiä valmistellessaan ministeriön tulisi toimia yhteistyössä niiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa, joiden toimialaa asia kulloinkin koskee.

Valtioneuvoston antamat ohjeet ja määräykset voisivat 1 momentin 1 kohdan mukaan koskea melutasoa sisä- ja ulkotiloissa. Niiden avulla voidaan ilmaista korkein suositeltu tai sallittu melutaso, joka eri kohteissa on tarkoitus säilyttää tai johon tulee pyrkiä. Melutasoarvoilla voidaan näin ilmaista meluntorjunnan tavoitteita numeroina. Ne ohjaisivat suunnittelua muun muassa kaavoituksessa, rakentamisessa, tiesuunnittelussa ja laitojen sijoittamisessa. Melutasoarvot ovat myös peruste harkittaessa puuttumista olemassa oleviin meluhaittoihin.

Säännökseen perustuvat melutason raja-arvot voisivat olla ohjeita tai määräyksiä. Melutasoa koskevien arvojen tulee yleensä olla ohjeita. Määräykset voisivat yksittäistapauksessa johtaa suhteettoman tiukkoihin lopputuloksiin. Tästä saattaisi seurata, että määräyksinä annettavat raja-arvot jouduttaisiin antamaan niin lievinä, että ne kenties suurelta osin jäisivät vaille käytännön merkitystä. Alueiden ja rakennusten suunnittelun kannalta olisi asianmukaista, että melutason tavoitearvot ovat ohjeellisia. Melutasoa koskevien määräysten antaminen saattaa kuitenkin tulla kysymykseen ja myös olla tarpeellisia esimerkiksi melulle herkän uuden toiminnan sijoittamisen ohjaamiseksi. Määräykset siis ohjaisivat tällaisissa tapauksissa lähinnä melulle herkkien kohteiden sijoittamista.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan nojalla voitaisiin antaa yleisiä ohjeita ja määräyksiä valmistettavien, maahan tuotavien, myytävien tai käytettävien laitteiden ja kulkuvälineiden melupäästöistä. Sääntely kohdistuisi laitteisiin ja kulkuvälineisiin, joiden päästöjen rajoittaminen on ympäristömelun torjumiseksi tarpeellista ja perusteltua. Kysymykseen tulevat muun muassa erilaiset moottoriajoneuvot ja -veneet, ilma-alukset, työkonet ja kotitalouskonet. Uusien laitteiden melun rajoittamista tarkoittava sääntely koskisi ennen muuta valmistajia ja maahantuojia, ja se tapahtuisi yleensä määräyksin. Käyttöön otettu-

jen laitteiden melun vaimentamista koskeva sääntely kohdistuisi välittömästi laitteiden käyttöihin. Laitteiden käyttöaika voitaisiin rajoittaa. Myös voitaisiin määrätä rajoituksia siihen, missä tai millä taikka minkälaisella alueella laitetta saa käyttää.

Annettaessa melupäästömääräyksiä yleisille käyttö- ja kulutustarvikkeille tulee ottaa huomioon tehtävienjako ympäristönsuojelu- ja kulutajansuojaviranomaisten kesken. Meluntorjuntalainsäädännön avulla säännellään ympäristömelua aiheuttavien tuotteita. Ensisijaisesti kuluttajaa koskevasta meluntorjunnasta puolestaan huolehditaan tuoteturvallisuuslainsäädännön avulla.

Moottoriajoneuvojen melupäästöjä koskevat määräykset on tähän asti antanut liikenneministeriö ajoneuvoasetuksen 12 §:n nojalla. Koska melupäästöjen rajoittaminen on keskeisimpiä liikennemelun torjuntakeinoja, päästörajoitukset tulisi antaa myös moottoriajoneuvoille vastedes meluntorjuntalain nojalla. Melupäästöjä koskevia määräyksiä annettaessa olisi otettava huomioon moottoriajoneuvojen varusteiden ja osien hyväksymisehtojen yhdenmukaistamista ja hyväksymisen vastavuoroista tunnustamista koskevaan kansainväliseen sopimukseen (SopS 70/76) liittyvien sääntöjen mukainen päästötaso ja seurattava sen kehitystä. Moottoriajoneuvojen melupäästöjä koskevia määräyksiä valmistellessaan ympäristöministeriön olisi pidettävä yhteyttä liikenneministeriöön. Liikenneministeriön asiana olisi kuitenkin edelleen antaa tarpeelliset määräykset rakenteellisista keinoista, joilla päästönormia toteutetaan käytännössä.

Pyrkimys koota ja yhtenäistää toimivalta meluntorjunnan keskeisten sääntelykeinojen käytössä merkitsi vastaavasti myös sitä, että moottoriveneiden melupäästöjä tulisi vastedes rajoittaa meluntorjuntalain nojalla. Ehdotettu sääntely merkitsi näin ollen veneliikennelain 3 §:n muuttamista.

Ilma-alusten melupäästömääräykset annettaisiin vastaisuudessa niin ikään meluntorjuntalain nojalla. Tällöin olisi otettava huomioon erityisesti kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) asettama melupäästötaso. Määräysten valmistelu edellyttäisi ympäristöministeriön ja ilmailuhallituksen yhteistoimintaa. Ilmailuhallitus antaisi edelleen määräysten toteuttamiseksi tarpeelliset tekniset määräykset.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan nojalla valtioneuvosto voisi antaa yleisiä ohjeita ja määräyksiä melun leviämistä rajoittavista ja melun kohdetta suojaavista toimista. Esimerkiksi tietyn laitteen

tai ajoväylän käytön aiheuttaman melun leviämistä voidaan estää tai vähentää monin teknisin ja rakenteellisin keinoin, kuten meluestein.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla voitaisiin kieltää tai rajoittaa melua aiheuttavan laitteen käyttöä ja muuta melua aiheuttavaa toimintaa määrättyinä aikoina. Säännös koskee muun muassa rakennustöitä ja muuta vastaavaa toimintaa, jota voitaisiin esimerkiksi iltaisin ja öisin rajoittaa yleisin määräyksiin, jollaisia nykyisin sisältyy kaupunkien järjestyssääntöihin. Kunnallisten järjestyssääntöjen uudistusta koskevassa järjestyssääntötoimikunnan ehdotuksessa on katsottu, että tällaiset määräykset olisi vastedes otettava meluntorjuntalainsäädäntöön. Tämän kohdan nojalla voitaisiin vastaavasti rajoittaa esimerkiksi raskaiden tai muutoin erityisen meluisien moottoriajoneuvojen taikka muiden melua aiheuttavien laitteiden käyttöä asunto-alueilla. Myös ilmaliikenteen rajoittaminen esillä olevan säännöksen nojalla voisi tulla kysymykseen.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto voisi antaa yleisiä ohjeita melun torjumiseksi tarpeellisista vyöhykkeistä (meluvyöhykkeistä), joilla esiintyy eriasteista melua, ja näiden määrittämisperusteista, sekä yleisiä ohjeita erilaisten laitosten ja toimintojen sijoittamisesta tällaisille vyöhykkeille. Asianmukaista on sisällyttää myös tämä toimivalta meluntorjuntalakiin, samaan yhteyteen kuin muut meluntorjunnan ohjaamisvälineet, jolloin sillä voitaisiin edistää meluntorjunnan suunnittelua. Meluvyöhykkeitä koskevilla ohjeilla olisi merkitystä ennen kaikkea kaavoituksessa mutta myös terveydenhoito-, naapurisuussuhde- ja rakennuslainsäädännön mukaisessa lupaharkinnassa.

Vyöhykkeiden määrittämisperusteilla tarkoitetaan melutason arvoja, joiden perusteella meluvyöhykkeet rajataan. Toimintojen sijoittamista koskevissa yleisissä ohjeissa esitettäisiin maankäytön ja rakentamisen suuntaviivoja, joita meluvyöhykkeille sijoittuvien alueiden kaavoituksessa ja rakentamisessa tulisi meluntorjunnan kannalta noudattaa. Ohjeisiin sisältyisivät esimerkiksi tiedot siitä, mitä laitoksia ja toimintoja voisi ohjata kullekin meluvyöhykkeelle tai minkälaisin edellytyksin jonkin toiminnan sijoittaminen meluvyöhykkeelle sallittaisiin. Meluvyöhykkeitä koskevat ohjeet eivät sellaisinaan olisi kaavoitusta eikä rakentamista välittömästi sitovia. Ne olisi otettava huomioon kaavoitus- ja rakennuslupapäätösten asianmukaisuutta arvioitaessa. Yksityisten kansalaisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin yleiset

ohjeet vaikuttaisivat vain siltä osin kuin niitä on suoranaisesti sisällytetty kaava- ja lupapäätöksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettut ohjeet ja määräykset voitaisiin tarvittaessa antaa erilaisina eri alueille tai toiminnoille. Säännös on otettu lakiehdotukseen lähinnä selvyyden vuoksi, sillä sama asia seuraa pitkälti jo ohjeiden ja määräysten tarkoituksesta ja tehtävästä meluntorjunnan välineinä. Alueilla tarkoitetaan tässä yhteydessä käyttötarkoitukseltaan erilaisia alueita ja kohteita. Meluntorjunnan kannalta voi olla tarpeellista, että esimerkiksi melutasot teollisuus-, asunto- ja virkistysalueilla voidaan asettaa erilaisiksi. Myös asuntoalueilla voidaan alueen sijainnin takia joutua käytännössä hyväksymään toisistaan poikkeavia melutasoja. Tällöin olisi esimerkiksi ääneneristysvaatimuksin pyrittävä siihen, että melutaso asuntojen sisällä tästä huolimatta vastaa asuinhuoneistoille yleisesti asetettuja vaatimuksia.

10 §. *Ympäristöministeriön ohjeet ja määräykset.* Ympäristöministeriön tehtävänä olisi antaa yleisiä ohjeita ja määräyksiä melutasojen ja melupäästöjen toteamiseksi käytettävistä mittaus- ja laskentamenetelmistä.

Valtioneuvoston antamiin 9 §:n mukaisiin yleisiin ohjeisiin ja määräyksiin on joissakin tapauksissa perusteltua sisällyttää maininta käytettävästä mittausmenetelmästä. Samoin voitaisiin valtioneuvoston päätöksessä täsmentää, milloin esimerkiksi melutason toteamiseen saadaan tai tulee käyttää laskentamallia. Ympäristöministeriön tehtävänä olisi antaa määräykset muun muassa siitä, mitä laskentamallia on sovellettava, sekä laskentamallin yksittäiskohdista ja määrätyn standardoidun mittausmenetelmän sisällöstä.

Pykälän 2 momentin nojalla ympäristöministeriö voisi antaa määräyksiä velvollisuudesta liittää valmistettaviin, maahantuotaviin tai myytäviin laitteisiin niiden melupäästöä koskeva merkintä. Määräyksiä voitaisiin antaa myös oikeudesta käyttää melupäästöä osoittavaa merkintää. Ympäristöministeriön päätöksellä vahvistettaisiin muun muassa merkinnän käyttöä koskevan velvollisuuden ja vastaavan oikeuden edellytykset ja merkinnän sisältö sekä määräykset merkinnän osoittaman melupäästön mittaamisessa käytettävästä menetelmästä. Näiden säännösten nojalla ei puututa kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan valvoa kulutushyödykkeiden markkinointia kuluttajansuojalain nojalla.

Ympäristöministeriö voisi 3 momentin mukaan antaa yleisiä ohjeita 1 momentissa maini-

tuista asioista. Nämä olisivat lain täytäntöönpanoa koskevia, suurelta osin hallinnollisia ohjeita.

4 luku

Meluntorjunnan suunnittelu kunnassa

11 §. *Meluntorjuntaohjelma.* Kunnan keskeinen tehtävä meluntorjunnan kehittämisessä olisi paikallisten olojen edellyttämä melutilanteen seuranta alueellaan. Tämä merkitsisi, että kunnan olisi selvitettävä melutilanne alueellaan siinä laajuudessa kuin se paikallisiin oloihin nähden on tarpeellista.

Melutilanteesta tehtävän selvityksen tavoite on kerätä perustiedot kunnan tai sen osan melutilanteesta. Selvityksellä pyritään saamaan tieto tärkeimmistä melulähteistä, melutasoista eri alueilla ja eri melutasoille altistuvien ihmisten lukumäärästä. Näiden tietojen pohjalta saadaan käsitys meluongelman laajuudesta, sen luonteesta ja vakavuudesta sekä sen riippuvuudesta esimerkiksi alueen liikenneoloista ja rakenteesta. Ensimmäinen vaihe olisi selvityksen varsinaisen kohdealueen rajaaminen paikallistamalla ne alueet, missä on merkityksellisiä melulähteitä ja melulle alttiita kohteita ja missä näin ollen voidaan epäillä esiintyvän meluhaittoja. Kohteen rajaaminen riippuisi muun muassa kunnan väkiluvusta, elinkeinorakenteesta, taaja-asutuksen määrästä ja taajamien suuruudesta sekä kuntaa halkovista liikenneväylistä. Useissa kunnissa saattaa kohdealue olla pieni. Tällöin selvityskin on suppea eikä maksa paljon. Toisissa kunnissa selvitys taas saattaa koskea laajoja taajaan asuttuja alueita ja useita muita erilliskohteita. Tällöin selvityksen laatiminen voi olla niinkin suuri tehtävä, että se joudutaan tekemään vaiheittain.

Jos melutilanteen seurannan tulokset osoittavat tai jos kunnan muussa suunnittelussa, kuten kaavoituksessa, todetaan kunnassa olevan erityistä tarvetta melun torjumiseen, kunnassa olisi laadittava meluntorjuntaohjelma. Meluntorjuntaohjelma olisi suunnitelma melun torjumiseksi tarvittavista toimista sekä niiden toteuttamisen ajoituksesta ja rahoituksesta. Jos melutilanteesta tehdyn selvityksen perusteella ilmenee, että meluongelmat kunnassa ovat vähäisiä, kunta voisi päättää, ettei tarvetta meluntorjuntaohjelman laatimiseen ole.

Meluntorjuntaohjelman tulisi koskea sekä silloisia että mahdollisuuksien mukaan vastedes kehitettäviä kunnan toimintoja. Sen pitäisi ulottua kaikille aloille, joihin kunta voi vaikuttaa ja joilla on merkitystä meluntorjunnan kannalta.

Meluntorjuntaohjelma liittyisi näin ollen läheisesti kunnan maankäytön suunnitteluun ja toiminnallistaloudelliseen suunnitteluun. Meluntorjuntaohjelman tulisi tarvittaessa sisältää ehdotuksia, jotka koskevat muun muassa toimintojen sijoittamista ja alueiden käytön suunnittelua sekä liikennejärjestelyjä, joukkoliikenteen kehittämistä ja sen kaluston uusimista, asuntotuotantoa sekä rakennusvalvontaa. Meluntorjuntaohjelman tulisi sisältää myös eri toimenpiteiden kustannusarviot ja rahoitussuunnitelmat sellaisella tarkkuudella ja yksittäiskohtaisuudella kuin kulloinkin on tarpeen.

Meluntorjuntaohjelma voidaan korvata kunnan yleisellä ympäristönsuojeluohjelmalla, jos sellainen on laadittu ja siinä riittävässä määrin käsitellään meluntorjuntaa.

Meluntorjuntaohjelma olisi laadittava yhteistyönä kunnan asianomaisten viranomaisten kesken. Vastuu ohjelman laadinnan aloittamisesta, ohjaamisesta ja soveltamisesta yhteen kunnan muun suunnittelun kanssa sekä edeltävästä seurannasta olisi ympäristönsuojelulautakunnalla.

Meluntorjuntaohjelma olisi otettava huomioon alueiden käytön ja muiden toimintojen suunnittelussa ja järjestelyssä. Meluntorjuntaohjelma voitaisiin maankäyttöä koskevilta osin liittää yleiskaava-asiakirjoihin, jotta sen vaikutus yksittäiskohtaiseen kaavoitukseen varmistuisi ja tehostuisi. Myös valtion viranomaisten olisi kuntia koskevassa päätöksenteossa otettava huomioon kuntien meluntorjuntaohjelmat.

Ympäristöministeriön tehtävänä olisi lain 10 §:n mukaan antaa yleiset ohjeet melutilanteen seurannan järjestämisestä ja meluntorjuntaohjelman laatimisesta kunnissa.

Selvitykset kunnan melutilanteesta ja meluntorjuntaohjelma olisi toimitettava tiedoksi lääninhallitukselle, jotta tämä voisi valvoa lain asettaman velvollisuuden täyttämistä kuntien toiminnassa, seurata meluntorjunnan kehittymistä läänin alueella ja pyrkiä tarvittaessa sovittamaan yhteen kuntien toimia.

5 luku

Melua aiheuttavat laitokset ja tilapäiset toiminnot

12 §. *Melua aiheuttavia laitoksia koskevat luvat.* Lakiehdotus ei sisällä erillisiä säännöksiä melua aiheuttavien huoneistojen ja laitosten sijoittamiseen tai käyttämiseen vaadittavista luvista. Terveystieteissä on säännökset terveydellistä haittaa ympäristölle aiheuttavien laitosten

sijoituspaikan hyväksymisestä (lain 26—28 § ja terveydenhoitoasetuksen 17—20 §) sekä huoneistojen käyttöä muun muassa melua aiheuttaviin tarkoituksiin koskevasta lupamenettelystä (18 §). Naapurisuussuhdelaisissa on lisäksi oma lupajärjestelmänsä. Tämän vuoksi meluntorjuntalakiin ei ole nyt tarpeellista ottaa lupajärjestelmää koskevia itsenäisiä säännöksiä. Meluntorjunnan lupajärjestelmä uudistetaan ympäristönsuojelun lupaja ilmoitusjärjestelmän yleisen uudistamisen yhteydessä.

13 §. *Erityisen häiritsevää melua aiheuttavien tilapäisten toimintoja koskeva ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rakentamisesta, korjaustyöstä tai kunnossapidosta tai näihin rinnastettavasta tilapäisestä työstä tai toimenpiteestä aiheutuvaa melua koskeva ilmoitusmenettely. Ilmoitusvelvollisuus koskisi tilapäistä toimintaa, jonka aiheuttaman melun on syytä voimakkuutensa tai keston taikka toistuvuutensa vuoksi olettaa olevan lähistöllä asuville, oleskeleville tai työskenteleville erityisen häiritsevää.

Säännöksen mukaan ilmoitusvelvollisuus koskisi myös tietynlaisten melua aiheuttavien tilapäisten tapahtumien järjestämistä. Tällaisia tapahtumia saattavat olla esimerkiksi moottori- ja muut urheilukilpailut sekä eräät huvi- ja näytöstilaisuudet.

Säännös on tarpeen, koska ilmoitusvelvollisiksi ehdotettavat työt, toimenpiteet ja tapahtumat eivät yleensä ole niin pitkäaikaisia, että niitä varten tarvittaisiin terveydenhoitolain mukainen lupa. Tämänkaltaiset työt ovat myös siinä määrin tilapäisiä, ettei terveydenhoitolain mukaisessa valvontamenettelyssä käytännössä päästä puuttumaan niihin riittävän ajoissa.

Keskeinen ilmoitusvelvollisuuden edellytys olisi, että melu on erityisen häiritsevää. Tällä tarkoitetaan, että melu ylittää kohdealueella tavanomaisen taustamelun niin, että siitä, kun melun muut ominaisuudet otetaan huomioon, saattaa tulla merkityksellinen haitta ympäristössä oleville, melulle altistuville kohteille. Tapaukset, joissa haitta on suhteellisen vähäinen tai lyhytaikainen, jäisivät ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle.

Ilmoitusvelvollisuutta arvioitaessa olisi ensinnäkin otettava huomioon meluun liittyvät seikat, kuten melun voimakkuus, kesto ja toistuvuus. Mitä voimakkaampi melu on, mitä kauemmin se kestää ja mitä useammin se toistuu, sitä lyhyemmän ajan kuluessa siitä saattaa aiheutua siinä määrin merkityksellistä haittaa, että ilmoitusvelvollisuuden edellytysten on katsottava täyttyvän. Voimakas hetkellinen melu, joka toistuu suhteel-

lisen harvoin, ei kenties pitkähkönkään ajan kuluessa aiheuta sanottavaa häiriötä. Tällöin saat-
taa kuitenkin melun ajoituksella olla merkitystä. Yhtäjaksoinen tai usein toistuva melu puolestaan
saattaa voimakkuudeltaan melko vähäisenäkin
aiheuttaa suhteellisen lyhyen ajan kuluessa hait-
taa etenkin keskittymistä vaativalle työnteolle.

Ilmoitusvelvollisuuden edellytyksiä arvioitaessa
olisi otettava huomioon myös sen alueen ominai-
suudet, missä tilapäisestä työstä tai tapahtumasta
aiheutuvaa melua esiintyy. Melulle herkkiä kohteita,
joille esillä olevassa säännöksessä tarkoite-
tuista tilapäisistä töistä tai tapahtumista saattaa
helposti olla merkityksellistä haittaa, ovat muun
muassa koulut, kirjastot, työpaikat, joissa teh-
dään keskittymistä edellyttävää työtä, kokoustil-
lat, sairaalat, päiväkodit ja asuinhuoneistot.

Yksityiskohtaiset säännökset ilmoitusvelvol-
lisuudesta annettaisiin asetuksella. Ilmoitusvelvol-
lisuutta rajoitettaisiin siten, ettei menettely olisi
viranomaisille tai ilmoitusvelvollisille suhteetto-
man raskas, kun sitä verrataan meluntorjunnalle
koituvaa hyötyä.

Ilmoitusta ei tarvitsisi tehdä työstä tai toimen-
piteestä, johon ryhtyminen on välttämätöntä ih-
miseen tai omaisuuteen kohdistuvan vaaran tai
vahingon torjumiseksi tai joka liittyy pääasiassa
luonnollisten henkilöiden yksityiseen talouteen.

Ilmoitusvelvollisuus ei myöskään koskisi tila-
päisen tapahtuman järjestämistä silloin, kun ta-
pahtumapaikka on varattu rakennus- tai asema-
kaavassa taikka hyväksytty terveydenhoitolain no-
jalla, koska kysymyksessä ei ole tällaisella alueella
tilapäinen tapahtuma. Siten esimerkiksi moottori-
urheilukilpailut, jotka järjestetään nimenomai-
sesti tällaiseen käyttöön osoitetulla alueella, eivät
olisi ilmoitusvelvollisia.

Ilmoitus olisi tehtävä ympäristönsuojelulau-
tunnalle siihen kuntaan, jonka alueella työkohde
sijaitsee tai tapahtuma järjestetään. Ilmoitusvel-
vollisuus kuuluisi tapahtuman järjestäjälle ja sil-
le, jonka toimeksiannosta työ tai toimenpide
tehdään. Tämä saattaa olla sama kuin työn
teettäjä, mutta jos, kuten on hyvin tavallista, työ
on sopimuksin annettu toisen tehtäväksi, ilmoi-
tusvelvollisuus kuuluisi urakoitsijalle eikä työn
teettäjälle. Jos työssä käytetään useita urakoitsi-
joita, vastuu ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä
kuuluisi pääurakoitsijalle.

Ilmoitus olisi kirjallinen ja sen tulisi sisältää
tarpeelliset tiedot tilapäisestä työstä tai tapahtu-
masta, sen sijainnista, kestosta, melua aiheutta-
vista vaiheista ja näiden ajoittumisesta sekä mah-
dollisesti suunnitelluista toimista, joilla melua tai

siitä aiheutuvaa haittaa on tarkoitus vähentää.
Yksittäiskohtaiset säännökset ilmoituksen sisäl-
löstä annettaisiin asetuksella.

14 §. *Ilmoituksen määräaika.* Ilmoitus olisi
tehtävä riittävän ajoissa ennen kuin työn tai
toimenpiteen tai sen melua aiheuttavan vaiheen
taikka tapahtuman järjestämiseksi ryhdytään
olennaisiin toimiin. Tällä viitataan työn edellyt-
tämiin käytännön järjestelyihin eikä esimerkiksi
näitä edeltävään, hankkeen suunnittelua koske-
vaan päätöksen- tai sopimuksentekoon. Jos ilmoi-
tusvelvollisuus perustuu siihen, että jokin työn
vaihe aiheuttaa säännöksessä tarkoitettua melu-
haittaa, ilmoituksen tekemisen määräaika lasket-
taisiin tämän vaiheen järjestämisen kannalta
olennaisten toimien aloittamisesta. Ilmoitus olisi
aina tehtävä viimeistään kaksi viikkoa ennen kuin
työ tai toimenpide tai se vaihe, josta ilmoitusvel-
vollisuus aiheutuu, taikka tapahtuma aloitetaan.

15 §. *Ympäristönsuojelulautakunnan mää-
räykset ilmoituksen johdosta.* Koska kyseessä on
ilmoitusmenettely, ympäristönsuojelulautakun-
nan päätös on vapaaharkintainen. Lautakunta
voisi tarvittaessa antaa ilmoituksen johdosta mel-
un torjumiseksi määräyksiä siitä, mihin toimiin
työtä tehtäessä, toimenpidettä suoritettaessa tai
tapahtumaa järjestettäessä on ryhdyttävä tai mitä
rajoituksia on noudatettava meluhaitan vähentä-
miseksi. Määräykset voisivat koskea esimerkiksi
melua aiheuttavien työvaiheiden ajoitusta tai
melun leviämisen rajoittamista teknisillä keinoilla.
Ilmoituksen tekijä voitaisiin myös velvoittaa tie-
dottamaan melusta ympäristön asukkaille ja työ-
paikkoihin sopivalla tavalla etukäteen, jotta nä-
mät voisivat varautua meluun ja pyrkiä välttä-
mään aiheutuvaa haittaa. Ilmoituksen tekijälle
tulisi tarvittaessa antaa tilaisuus esittää oma eh-
dotuksensa järjestelyiksi ja teknisiksi ratkaisui-
ksi, joilla melua tai sen aiheuttamaa haittaa voitaisiin
vähentää.

Määräysten olisi oltava kohtuullisia ensinnäkin
suhteessa haitan vakavuuteen. Tähän vaikuttavat
melu ja sen ominaisuudet sekä sen leviämisa-
leen laajuus ja laatu. Lisäksi olisi otettava huo-
mioon muut työn järjestämiseen vaikuttavat sei-
kat, kuten muusta lainsäädännöstä johtuvat mää-
räykset ja rajoitukset sekä turvallisuutta ja liiken-
nettä koskevat näkökohdat, joilla voi olla merki-
tystä mahdollisuuksille järjestää melua aiheutta-
vien työvaiheiden ajoitus. Edelleen olisi annetta-
vien määräysten kohtuullisuutta arvioitaessa otet-
tava huomioon määräysten noudattamisesta ai-
heutuvat kustannukset.

Ympäristönsuojelulautakunta voisi antaa määräyksiä myös omasta aloitteestaan, jos ilmoitusvelvollisuus olisi lyöty laimin tai työ jo aloitettu. Määräysten antaminen tulisi tällöin kysymykseen, vaikka varsinaista ilmoitusta ei olisi tehty. Tarvitessa sovellettaisiin 22 §:n säännöksiä pakkokeinojen käytöstä.

Jos joku järjestää useita tapahtumia ilman, että toiminta olisi terveydenhoitolain nojalla luvanvaraista, melun torjumiseksi tarkoitetut määräykset voitaisiin antaa määräajaksi kaikkia tänä aikana järjestettäviä tilaisuuksia varten.

16 §. *Ympäristönsuojelulautakunnan viranhaltijan antamat määräykset.* Ilmoitusvelvollisten asioiden käsittelyn jouduttamiseksi ja yksinkertaistamiseksi olisi tarpeen, että niitä ei aina olisi välttämätöntä saattaa ympäristönsuojelulautakunnan ratkaistaviksi. Tämän vuoksi lautakunta voisi antaa säännöksessä tarkoitettujen määräysten antamisen alaisensa viranhaltijan tehtäväksi, jos asian kiireellisyys edellyttää joutuisaa ratkaisua. Ilmoitusvelvollisella tulisi kuitenkin, jos hän katsoo etunsa niin vaativan, olla oikeus saattaa asia kunnan ympäristönsuojelulautakunnan ratkaistavaksi. Jotta ehdotettu järjestelmä ei menettäisi merkitystään, viranhaltijan antamia määräyksiä olisi tästä huolimatta noudatettava väliaikaisina, jollei lautakunta toisin määrää. Ympäristönsuojelulautakunnan päätöksessä voitaisiin vastaavasti 25 §:n nojalla määrätä, että päätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

6 luku

Valvonta ja tarkkailu

17 §. *Ympäristönsuojelulautakunnan tarkastukset ja selvitykset.* Meluntorjuntalain mukaisen tehtävien suorittamiseksi ympäristönsuojelulautakunnalla tulisi olla riittävän laaja oikeus tehdä tarkastuksia, selvityksiä ja tutkimuksia. Tämä oikeus ei kuitenkaan koskisi asuinhuoneistoja. Tarkastuksen tekemisessä ympäristönsuojelulautakunta voisi aina käyttää apuna asetuksella määrättyä meluntorjunnan asiantuntijaviranomaista ja -laitosta.

Pykälän 2 momentissa täsmennetään tarkastuksen, selvityksen ja tutkimuksen tekijän oikeudet 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässä. Näihin kuuluisi 2 momentin 1 kohdan mukaan oikeus päästä paikkoihin, joissa on perusteltua syytä olettaa harjoitettavan meluntorjunnan kannalta merkityksellistä toimintaa, kuten laitokseen, jonka toiminnasta aiheutuu melua tai jossa

valmistetaan melua aiheuttavia laitteita, paikkaan, missä käytetään tällaisia laitteita taikka kohteeseen, jossa rakennetaan melua aiheuttavaa laitosta tai melulle altista rakennusta tai huoneistoa. Momentin 2 kohdan mukaan ympäristönsuojelulautakunnalla tai asiantuntijaviranomaisella tai -laitoksella olisi oikeus saada tehtävänsä suorittamiseksi tarpeelliset tiedot säännöksessä luetelluista seikoista sekä 3 kohdan mukaan oikeus tehdä tarvittavat mittaukset melutasoista ja melupäästöistä.

18 §. *Ympäristönsuojelulautakunnan tarkkailu.* Pykälän mukaan ympäristönsuojelulautakunnalla olisi oikeus tarkkailla melua myös muualla kuin melun aiheuttajalle kuuluvassa kohteessa, esimerkiksi melulle alttiissa kohteessa. Edellytyksenä olisi, ettei tarkkailusta aiheudu haittaa kohteen omistajalle tai haltijalle ja että tarkkailuun ryhtymisestä ilmoitetaan tälle ennakolta. Asuinhuoneistoja tämä oikeus ei kuitenkaan koskisi.

Tarkkailua koskisivat soveltuvin osin 17 §:n säännökset. Tarkkailuun liittyvässä tutkimuksessa voitaisiin näin ollen käyttää apuna asetuksella määrättyä asiantuntijaviranomaista tai -laitosta. Tarkkailun suorittajalla olisi oikeus päästä tarkkailun kannalta merkitykselliseen kohteeseen, saada tarpeelliset, käytettävissä olevat tiedot esimerkiksi kysymyksessä olevasta rakennuksesta ja tehdä tarvittavat mittaukset. Jos syntyy erimielisyyttä tarkkailuoikeuden edellytyksistä eli siitä, aiheutuuko kohteen omistajalle tai haltijalle säännöksessä tarkoitettua haittaa taikka onko tarkkailusta ilmoitettu ennalta asianmukaisella tavalla, luvan tarkkailuun myöntää lääninhallitus.

19 §. *Melun aiheuttajan harjoittama tarkkailu toisen alueella.* Pykälän nojalla melun aiheuttaja voisi saada lääninhallitukselta luvan tarkkailla aiheuttamaansa melua muualla kuin omistamallaan tai hallitsemallaan alueella, jollei alueen omistaja tai haltija ole suostunut tähän vapaaehtoisesti. Lupa voitaisiin myöntää, jos tarkkailusta ei aiheudu alueen omistajalle tai haltijalle sanottavaa haittaa. Melun aiheuttaja ei voisi tarkkailla aiheuttamaansa melua asunnossa tai muussa rakennuksessa vastoin asianomaisten tahtoa. Lupapäätöksessä tulisi täsmentää tarkkailun suorittajan oikeudet ja velvollisuudet. Ennen päätöksen tekemistä olisi alueen omistajalle tai haltijalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

20 §. *Kielto häiritä valvontaa ja tarkkailua.* Pykälä sisältää kiellon häiritä 17—19 §:ssä tarkoitettua valvontaa ja melun tarkkailua. Säännöksessä tarkoitettu häirintä voi tapahtua muun muassa

puuttumalla melun mittaukseen tai estämällä luotettavien tulosten saamista. Mittausoloja voidaan vääristellä siten, että mitattavaa melua aiheuttavaa toimintaa mittauksen aikana rajoitetaan, mikä myös olisi kiellettyä. Kiellettyä olisi myös asiaton koskeminen valvonnassa tai melun tarkkailussa käytettäviin tutkimusvälineisiin.

7 luku

Pakkokeinot ja rangaistukset

21 §. *Lääninhallituksen pakkokeinot.* Ehdotettun lain ja sen nojalla annettavien säännösten ja määräysten noudattamiseksi tulisi lääninhallituksella olla käytettävissään riittävät pakkokeinot.

Lakiehdotuksen 18 ja 19 §:n mukaan lääninhallituksella olisi tarvittaessa valta antaa määräyksiä, joita rikottaessa sillä myös olisi oikeus käyttää pakkokeinoja. Lääninhallitus voisi niin ikään päättää pakkokeinoista, jos 20 §:ssä säädettyä kieltoa häiritä valvontaa ja melun tarkkailua tai 17 §:n mukaisia velvollisuuksia myötävaikuttaa tarkkailun suorittamiseen rikotaan.

Pakkokeinoja ei luonnollisestikaan voitaisi käyttää lakiehdotuksen 3 §:ään perustuvan melun aiheuttajaa koskevan yleisen velvollisuuden täyttämisen tehosteeksi, koska velvollisuuksia ei ole 3 §:ssä yksilöity.

Ennen päätöstä lääninhallituksen olisi varattava sille, jota päätös koskee, tilaisuus tulla kuuluksi.

Velvoitteen tehosteeksi lääninhallitus voisi 2 momentin nojalla asettaa uhkasakon, toiminnan keskeyttämisen tarpeellisuutta osin taikka teettämisen. Toimenpiteen teettämisestä aiheutuvat kustannukset maksettaisiin toimenpiteen suorittajalle etukäteen valtion varoista ja perittäisiin jälkikäteen laiminlyöjältä.

22 §. *Ympäristönsuojelulautakunnan pakkokeinot.* Ympäristönsuojelulautakunnalla tulisi tarvittaessa olla käytettävissään pakkokeinoja lain 13 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden tehokkuuden turvaamiseksi. Ympäristönsuojelulautakunta voisi asettaa 15 §:ssä tarkoitettujen määräysten tehosteeksi uhkasakon taikka keskeyttämisen tai teettämisen. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta ympäristönsuojelulautakunnalla olisi oikeus velvoittaa asianomainen ilmoituksen tekemiseen määräajassa uhalla, että työn aloittamista tai jatkamista taikka tapahtuman järjestämistä on lykättävä, kunnes ilmoitus on tehty ja kunnan ympäristönsuojelulautakunta tai sen määräämä viranhaltija on saanut olosuh-

teisiin nähden kohtuullisen ajan tarpeellisten määräysten antamiseksi.

23 §. *Rangaistukset.* Pykälä sisältäisi rangaistussäännökset eräiden lain säännösten tai sen nojalla annettujen määräysten rikkomisen varalta.

8 luku

Muutoksenhaku

24 §. *Valitusoikeus.* Ympäristönsuojelulautakunnan 15 §:n nojalla tekemästä päätöksestä, joka koskee melun torjumiseksi tarpeellisten määräysten antamista erityisen häiritsevää melua aiheuttavia tilapäisiä toimintoja varten, saisi valittaa vain ilmoitusvelvollinen, eli se, johon määräykset kohdistuvat. Muutoksenhakuoikeutta ehdotetaan rajoitettavaksi tällä tavoin, jotta asioiden käsittely ei viivästyisi ja koska muutoksenhaulla ei asioiden luonteen vuoksi useinkaan juuri ehtisi olla merkitystä. Lääninhallituksen 18 §:n nojalla tekemän päätöksen johdosta ei olisi valitusoikeutta, koska asiaa voidaan pitää merkitykseltään vähäisenä. Lääninhallituksen 21 §:n 2 momentin nojalla tai ympäristönsuojelulautakunnan 22 §:n 1 momentin nojalla tekemästä, uhkasakon asettamista koskevasta päätöksestä ei saisi erikseen valittaa. Kysymys uhkasakon määräämisestä voitaisiin sen sijaan tutkia pääasiaa koskevan valituksen yhteydessä tai valitettaessa uhkasakon tuomitsemista koskevasta päätöksestä. Muilta kuin pykälässä mainituilta osin haettaisiin lain nojalla tehtyihin päätöksiin muutosta samalla tavoin kuin asianomaisen viranomaisen päätöksiin yleensä.

25 §. *Päätöksen noudattaminen muutoksenhausta huolimatta.* Ympäristönsuojelulautakunnan tekemässä, ilmoitusvelvollisuuden alaisen toiminnan harjoittajalle annettavia määräyksiä tai uhkasakon tuomitsemista koskevassa päätöksessä (15 ja 22 §) sekä lääninhallituksen tekemässä, tarkkailulupaa (19 §), oikaisutoimiin velvoittamista (21 § 1 mom.) taikka uhkasakon tuomitsemista (21 § 2 mom.) koskevassa päätöksessä voitaisiin määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Jos lääninhallituksen tai kunnan ympäristönsuojelulautakunnan päätöksessä olisi asetettu toiminnan keskeyttämishenke tai teettämishenke, valitusviranomainen voisi erityisestä syystä määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Erityinen syy voisi olla lähinnä ky-

seessä olevan melun aiheuttajan toiminnasta joh-
tuva ilmeisen merkityksellinen meluhaitta.

9 luku

Erinäisiä säännöksiä

26 §. *Poliisin virka-apu.* Säännöksen mukaan poliisilla olisi velvollisuus antaa tarpeellista virka-apua.

27 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Lakiehdotuksen mukaisia tehtäviä suoritettaessa saattaa lain 4 ja 5 §:ssä mainittujen viranomaisten ja muiden kyseisiin tehtäviin mahdollisesti osallistuvien tietoon tulla muun muassa yritysten taloudellista asemaa tai liike- tai ammattisalaisuutta taikka yksityisen henkilön terveydentilaa tai taloudellista asemaa koskevia tietoja. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös tällaisia tietoja koskevasta vaitiolovelvollisuudesta sekä kiellosta käyttää mainitunlaisia tietoja yksityiseksi hyödyksi ilman asianomaisen lupaa.

Vaitiolovelvollisuus ei estäisi tietojen antamista viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja meluntorjuntaa koskevan tehtävän suorittamiseksi eikä myöskään tietojen antamista syyttäjä- tai poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämistä varten. Näillä perusteilla tietoja saaneet olisivat vastavasti pykälässä tarkoitettun vaitiolovelvollisuuden alaisia.

10 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

30 §. *Siirtymäsäännökset.* Siirtymäsäännöksen mukaan kunnan meluntorjuntatehtävistä huolehtisi terveyslautakunta vuoden 1992 loppuun, jollei kunnanvaltuusto aiemmin päättä siirtää niiden hoitamista ympäristönsuojelulautakunnalle. Siirtymäkauden avulla voitaisiin kunnan meluntorjuntatehtäviä aloitettaessa käyttää apuna terveyslautakuntien asiantuntemusta. Ympäristönsuojelulautakunnat voisivat siirtymäkauden aikana hankkia riittävän asiantuntemuksen ja voimavarat meluntorjuntatehtäviä varten.

1.2. Laki veneliikennelain 3 §:n muuttamisesta

3 §. Meluntorjuntalakiehdotuksen 9 §:n nojalla valtioneuvosto voisi antaa melun torjumiseksi tarpeellisia yleisiä ohjeita ja määräyksiä muun muassa valmistettavien, maahantuotavien, myytävien ja käytettävien laitteiden, kuten moottoriveneiden, melupäästöistä. Veneliikennelain nojalla ei enää määrättäisi melupäästöistä. Veneliikennelain nojalla annettaisiin kuitenkin edelleen tarpeelliset määräykset moottoriveneiden ja äänenvaimentimien rakenteellisista seikoista, joiden avulla päästönormia käytännössä toteutettaisiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Meluntorjuntalakia koskevat tarkemmat säännökset annettaisiin meluntorjunta-asetuksella. Asetus sisältäisi muun muassa säännökset viranomaisten ja meluntorjunnan asiantuntijalaitosten tehtävistä. Erityisen häiritsevää melua aiheuttavia tilapäisiä toimintoja koskevasta ilmoitusmenettelystä säädettäisiin myös tarkemmin asetuksella. Meluntorjunnan neuvottelukuntaa koskevat säännökset siirrettäisiin erillisestä asetuksesta meluntorjunta-asetukseen.

3. Voimaantulo

Meluntorjuntalaki ja veneliikennelain muutos ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden kuluttua ehdotuksen hyväksymisestä.

Kunnan meluntorjuntatehtäviä hoitaisivat terveyslautakunnat vuoden 1992 loppuun, jollei kunnanvaltuusto siirrä niitä aikaisemmin ympäristönsuojelulautakunnalle.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Meluntorjuntalaki

Eduskunnan päätöksen mukaan säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Melun torjumiseksi on noudatettava sen lisäksi, mitä muualla laissa on säädetty, tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Tämä laki ei koske työntekijän suojelua työssä aiheutuvalta melulta siltä osin kuin siihen sovelletaan työturvallisuuslakia (299/58) ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Tämä laki ei koske sotilaskäyttöön tarkoitettuja puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen alueita, rakennuksia tai kalustoa eikä niiden käytöstä aiheutuvaa melua. Puolustusvoimien meluntorjuntaa koskevista järjestelyistä vastaa puolustusministeriö ja rajavartiolaitoksen vastaavista järjestelyistä sisäasiainministeriö, joiden tulee tärkeimmistä ratkaisuistaan ja toimenpiteistään neuvotella ympäristöministeriön kanssa.

2 §

Määritelmät

Melulla tarkoitetaan tässä laissa terveydelle haitallista, ympäristön viihtyisyyttä merkityksellisesti vähentävää tai työntekoa merkityksellisesti haittaavaa ääntä taikka siihen rinnastettavaa ääntä.

Melun aiheuttajalla tarkoitetaan tässä laissa sitä, jonka toiminnasta tai laiminlyönnistä melu aiheutuu.

Meluntorjunnalla tarkoitetaan tässä laissa toimia, joilla vähennetään melulähteen päästöjä, rajoitetaan melua aiheuttavan toiminnan harjoittamisaikaa tai -aluetta tai melun leviämistä taikka suojataan melulle altistuvaa kohdetta.

3 §

Yleiset periaatteet

Melun aiheuttajan on huolehdittava meluntorjunnasta siinä laajuudessa kuin kohtuudella voi-

daan edellyttää ja tässä tarkoituksessa oltava riittävästi selvillä toiminnastaan aiheutuvasta melusta.

Meluntorjuntaa koskevaa velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon asutus, melulle herkäät alueet ja toiminnot, alueen melutaso ja toiminnan vaikutus siihen sekä meluntorjuntatoimien merkitys melutason kannalta ja niiden toteuttamisen tekniset ja taloudelliset edellytykset.

2 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §

Ympäristöministeriön ja lääninhallituksen tehtävät

Meluntorjunnan ylin johto ja valvonta kuuluu ympäristöministeriölle.

Lääninhallitus ohjaa ja valvoo meluntorjuntaa läänissä.

5 §

Kunnan tehtävät

Kunnan tehtävänä on alueellaan valvoa, ohjata ja edistää meluntorjuntaa.

Kunnalle kuuluvat tämän lain mukaiset meluntorjuntatehtävät hoitaa ympäristönsuojelulautakunta.

6 §

Kuntien yhteistoiminta

Kunnat voivat huolehtia meluntorjunnan seurannasta, tutkimuksesta, suunnittelusta, valistuksesta ja koulutuksesta myös yhdessä.

7 §

Asiantuntijaviranomaiset ja -laitokset

Asetuksella säädettävät valtion viranomaiset ja tutkimuslaitokset antavat lausuntoja 4 ja 5 §:ssä

mainituille viranomaisille sekä toimivat muullakin tavoin meluntorjunnan asiantuntijaviranomaisina ja -laitoksina siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

8 §

Viranomaisten yleinen meluntorjuntavelvollisuus

Viranomaisten on toiminnassaan mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon meluntorjuntaa koskevat seikat ja siinä tarkoituksessa pidettävä tarpeellista yhteyttä 4 ja 5 §:ssä mainittuihin viranomaisiin.

3 luku

Yleiset ohjeet ja määräykset

9 §

Valtioneuvoston ohjeet ja määräykset

Valtioneuvosto voi antaa meluntorjuntaa varten tarpeellisia yleisiä ohjeita ja määräyksiä:

- 1) melutasosta ulko- ja sisätiloissa;
- 2) valmistettavien, maahantuotavien, myytävien ja käytettävien laitteiden ja kulkuvälineiden melupäästöistä;
- 3) melun leviämistä ehkäisevistä ja melun kohdetta suojaavista toimista; sekä
- 4) melua aiheuttavan toiminnan ja laitteen käytön kieltämisestä tai rajoittamisesta määrättyinä aikoina.

Valtioneuvosto voi antaa yleisiä ohjeita meluntorjunnassa tarpeellisista vyöhykkeistä (*meluvyöhykkeistä*), joilla esiintyy erasteista melua, näiden vyöhykkeiden määrittämisperusteista ja erilaisten laitosten ja toimintojen sijoittamisesta tällaisille vyöhykkeille.

Ohjeet ja määräykset 1 momentissa tarkoitetuista seikoista voidaan tarvittaessa antaa erilaisina eri alueille tai toiminnoille.

10 §

Ympäristöministeriön ohjeet ja määräykset

Ympäristöministeriö voi antaa yleisiä ohjeita ja määräyksiä melutasojen ja melupäästöjen toteamiseksi käytettävistä mittaus- ja laskentamenetelmistä.

Ympäristöministeriö voi antaa yleisiä ohjeita ja määräyksiä velvollisuudesta liittää valmistettavaan, maahantuotavaan tai myytävään laitteeseen sen aiheuttamaa melua koskevia merkintöjä ja oikeudesta käyttää tällaista merkintää.

Ympäristöministeriö voi antaa melun torjumiseksi tarpeellisia yleisiä ohjeita:

- 1) melutasojen ja melupäästöjen tarkkailun järjestämisestä;
- 2) lääninhallituksille ja ympäristönsuojelulautakunnille tämän lain mukaan kuuluvien yleisten meluntorjuntatehtävien suorittamisesta;
- 3) melutilanteen seurannasta ja meluntorjuntaohjelman laatimisesta kunnissa;
- 4) muista näihin rinnastettavista seikoista.

4 luku

Meluntorjunnan suunnittelu kunnassa

11 §

Meluntorjuntaohjelma

Kunnan on huolehdittava paikallisten olojen edellyttämästä melutilanteen seurannasta alueellaan. Jos seurannan tulokset osoittavat tai jos kunnan muun suunnittelun yhteydessä todetaan, että kunnassa on erityistä tarvetta melun torjuntaan, tulee kunnassa tehdä meluntorjuntaohjelma. Meluntorjuntaohjelma käsitellään soveltuvin osin kunnallislaissa (953/76) tarkoitetun kuntasuunnitelman yhteydessä.

Kunnan meluntorjuntaohjelman valmistelea ympäristönsuojelulautakunta yhteistyössä kunnan muiden toimielinten kanssa. Meluntorjuntaohjelma on otettava huomioon alueiden käytön ja muiden toimintojen suunnittelussa ja järjestelyssä.

Kunnan melutilanteen seurannasta saadut tiedot ja meluntorjuntaohjelma on toimitettava tiedoksi lääninhallitukselle.

5 luku

Melua aiheuttavat laitokset ja tilapäiset toiminnot

12 §

Melua aiheuttavien laitoksia koskevat luvat

Melua aiheuttavien laitosten sijoittamiseksi vaadittavista erityisistä luvista säädetään terveydenhoitolaisissa (469/65) ja eräistä naapurussuhhteista annetussa laissa (26/20).

13 §

Erityisen häiritsevää melua aiheuttavia tilapäisiä toimintoja koskeva ilmoitusvelvollisuus

Jos rakentamisesta, korjaustyöstä tai kunnossapidosta tai muusta näihin rinnastettavasta tilapäisestä työstä tai toimenpiteestä taikka sellaisesta tilapäisestä tapahtumasta, kuten moottoriurheilukilpailusta, muusta urheilu-, huvi- tai näytöstilaisuudesta, saattaa aiheutua melua, jonka on syytä olettaa olevan melun voimakkuuden, keston tai toistuvuuden vuoksi erityisen häiritsevää lähistöllä asuville, oleskeleville tai työskenteleville, melun aiheuttajan on tehtävä työstä, toimenpiteestä tai tapahtumasta kirjallinen ilmoitus asianomaisen kunnan ympäristönsuojelulautakunnalle.

Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä työstä tai toimenpiteestä, johon ryhtyminen on välttämätöntä ihmiseen tai omaisuuteen kohdistuvan vaaran tai vahingon torjumiseksi tai joka liittyy pääasiassa luonnollisten henkilöiden yksityiseen talouteen.

14 §

Ilmoituksen määräaika

Ilmoitus on tehtävä riittävän ajoissa ennen kuin ryhdytään olennaisiin toimiin työn tai toimenpiteen tai sen meluisan vaiheen taikka tapahtuman järjestämiseksi. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään kaksi viikkoa ennen työn tai toimenpiteen tai sen melua aiheuttavan vaiheen taikka tapahtuman aloittamista.

15 §

Ympäristönsuojelulautakunnan määräykset ilmoituksen johdosta

Ympäristönsuojelulautakunta voi tarvittaessa antaa melun torjumiseksi määräyksiä siitä, mihin toimiin ilmoituksen tekijän on ryhdyttävä tai mitä rajoituksia työtä tehtäessä, toimenpidettä suoritettaessa tai tapahtumaa järjestettäessä on noudatettava 13 §:ssä tarkoitetun haitan vähentämiseksi. Määräysten on oltava kohtuullisia ja niitä annettaessa on otettava huomioon, mitä 3 §:n 2 momentissa on säädetty. Ympäristönsuojelulautakunta voi antaa edellä tarkoitettuja määräyksiä, vaikka ilmoitusvelvollisuus on lyöty laimin.

Jos ilmoituksen tekijä järjestää useita tapahtumia samassa paikassa, määräykset voidaan antaa

siten, että ne ovat voimassa määräajan ja koskevat kutakin sen aikana järjestettävää tapahtumaa.

16 §

Ympäristönsuojelulautakunnan viranhaltijan antamat määräykset

Ympäristönsuojelulautakunta voi oikeuttaa alaisensa viranhaltijan antamaan 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuja määräyksiä tapauksissa, joissa se on asian kiireellisuuden vuoksi tarpeellista. Ilmoitusvelvollisen vaatimuksesta asia on saatettava ympäristönsuojelulautakunnan ratkaistavaksi. Viranhaltijan antamia määräyksiä on tällöin noudatettava väliaikaisina, jollei lautakunta toisin määrää.

6 luku

Valvonta ja tarkkailu

17 §

Ympäristönsuojelulautakunnan tarkastukset ja selvitykset

Ympäristönsuojelulautakunnalla on oikeus tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi tehdä tarkastuksia, selvityksiä ja niihin liittyviä tutkimuksia muualla kuin asuinhuoneistoissa. Lautakunta voi käyttää apuna näissä tehtävissä asiantuntijaviranomaista ja -laitosta.

Tarkastuksen, selvityksen ja tutkimuksen tekiällä on oikeus tehtävänsä suorittamiseksi:

1) päästä paikkaan, jossa on perusteltua syytä olettaa harjoitettavan meluntorjunnan kannalta merkityksellistä toimintaa;

2) saada meluntorjunnan kannalta tarpeelliset, käytettävissä olevat tiedot rakennuksista ja alueesta, toiminnasta ja sen laajuudesta, melutasoa ja päästöjä koskevista mittaustuloksista sekä suoritetuista ja vireillä olevista meluntorjuntatoimista; sekä

3) tehdä tarvittavat mittaukset.

18 §

Ympäristönsuojelulautakunnan tarkkailu

Ympäristönsuojelulautakunnalla on oikeus tarkkailla melua muualla paitsi asuinhuoneistoissa edellyttäen, ettei siitä aiheudu sanottavaa haittaa paikan omistajalle tai haltijalle. Tällöin on soveltuvin osin voimassa, mitä 17 §:ssä on säädetty. Tarkkailusta on ennakolta ilmoitettava paikan omistajalle tai haltijalle. Jos edellytysten

olemassaolosta syntyy erimielisyyttä, luvan tarkkailuun myöntää lääninhallitus.

19 §

Melun aiheuttajan harjoittama tarkkailu toisen alueella

Lääninhallitus voi hakemuksesta myöntää melun aiheuttajalle luvan tarkkailla aiheuttamaansa melua toisen alueella, jollei alueen omistaja tai haltija ole tähän vapaaehtoisesti suostunut.

Lupa voidaan myöntää edellyttäen, ettei tarkkailusta aiheudu sanottavaa haittaa alueen omistajalle tai haltijalle. Alueen omistajalle tai haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen johdosta.

20 §

Kielto häiritä valvontaa ja tarkkailua

Tässä luvussa tarkoitetun valvonnan ja melun tarkkailun häiritseminen, kuten puuttuminen mittausoloihin, mittauslaitteisiin tai muihin valvonnan tai tarkkailun kannalta tarpeellisiin tutkimusvälineisiin taikka valvonnan tai tarkkailun häiritseminen muulla tavoin, on kielletty.

7 luku

Pakkokeinot ja rangaistukset

21 §

Lääninhallituksen pakkokeinot

Jos joku ryhtyy toimiin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti taikka lyö laimin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisen velvollisuutensa, lääninhallitus voi päätöksellään velvoittaa asianomaisen määräjassa oikaisemaan rikkomuksen tai laiminlyönnin. Ennen päätöksen tekemistä lääninhallituksen on varattava sille, jota päätös koskee, tilaisuus tulla kuulluksi.

Lääninhallitus voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksen sisältämän velvoitteen tehosteeksi uhkasakon taikka uhan, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan tai että viranomainen teettää tekemättä jätetyn toimenpiteen laiminlyöjän kustannuksella.

Teettäen suoritettua toimenpiteen kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksu-

jen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) on säädetty.

22 §

Ympäristönsuojelulautakunnan pakkokeinot

Ympäristönsuojelulautakunta voi asettaa 15 §:n nojalla annettujen määräysten tehosteeksi sakonuhan tai uhan, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että viranomainen teettää tekemättä jätetyn toimenpiteen laiminlyöjän kustannuksella.

Jos 13 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus lyödään laimin, ympäristönsuojelulautakunta voi velvoittaa asianomaisen tekemään ilmoituksen määräjassa uhalla, että melua aiheuttavaa työvaihetta ei saa aloittaa tai jatkaa taikka tapahtumaa järjestää ennen kuin ilmoitus on tehty ja lautakunta on saanut oloihin nähden kohtuullisen ajan mahdollisten 15 §:ssä tarkoitettujen määräysten antamiseen.

Mitä 21 §:n 3 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti tämän pykälän nojalla teettäen suoritettuun toimeen.

23 §

Rangaistukset

Joka rikkoo 9, 10 tai 15 §:n nojalla annettuja määräyksiä, lyö laimin 13 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden taikka rikkoo 20 §:ssä säädetyn kiellon, on tuomittava, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *meluntorjuntarikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

8 luku

Muutoksenhaku

24 §

Valitusoikeus

Ympäristönsuojelulautakunnan tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta lääninoikeudelta valittamalla 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Ympäristönsuojelulautakunnan 15 §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta vain 13 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollinen. Lääninhallituksen 18 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Lääninhallituksen 21 §:n 2 momentin tai ympäristönsuojelulautakunnan 22 §:n 1 momentin nojalla tekemästä, uhkasakon asetta-

mista koskevasta päätöksestä ei saa erikseen valittua.

Muutoksenhaussa on muutoin noudatettava, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

25 §

Päätöksen noudattaminen muutoksenhausta huolimatta

Ympäristönsuojelulautakunnan 15 §:n nojalla tekemässä päätöksessä ja 22 §:n 2 momentin nojalla tekemässä päätöksessä, joka koskee velvoittamista ilmoituksen tekemiseen tai uhkasakon tuomitsemista, sekä lääninhallituksen 19 §:n ja 21 §:n 1 momentin nojalla tekemässä päätöksessä ja 21 §:n 2 momentin nojalla tekemässä uhkasakon tuomitsemista koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaislain toisin määrää.

Erityisestä syystä valitusviranomaislain voi määrätä, että lääninhallituksen 21 §:n 2 momentin nojalla tai ympäristönsuojelulautakunnan 22 §:n 1 momentin nojalla tekemää päätöstä, jossa on asetettu toiminnan keskeyttämisuhka tai teettämishukka, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

9 luku

Erinäisiä säännöksiä

26 §

Poliisin virka-apu

Poliisi on velvollinen tarvittaessa antamaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemiseksi virka-apua.

27 §

Vaitiolovelvollisuus

Joka tässä laissa säädettyssä tehtävässä toimiaansa on saanut tietoja yrityksen taloudellisesta asemasta tai liike- tai ammatillisuudesta taikka yksityisen henkilön terveydentilasta tai taloudellisesta asemasta, ei saa ilmaista niitä eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen, ellei se, jonka

hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, suostu tietojen antamiseen.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske tietojen antamista 4 ja 5 §:ssä mainituille viranomaisille, 7 §:ssä tarkoitetulle meluntorjunnan asiantuntijaviranomaiselle tai -laitokselle tai muulle viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja meluntorjuntaa koskevan tehtävän suorittamiseksi, eikä tietojen antamista syyttäjä- tai poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Edellä 1 momentissa säädetty vaitiolovelvollisuus koskee myös sitä, joka on saanut tietoja 2 momentin nojalla.

28 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

10 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

29 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa muun lainsäädännön nojalla annettuja määräyksiä ja ohjeita seikoista, joista tämän lain nojalla voidaan antaa määräyksiä ja ohjeita, on noudatettava, kunnes tämän lain nojalla toisin säädetään tai määrätään.

30 §

Siirtymäsäännökset

Kunnalle tämän lain mukaan kuuluvat meluntorjuntatehtävät hoitaa terveyslautakunta vuoden 1992 loppuun, jollei kunnanvaltuusto päättä siirtää tehtäviä sitä ennen ympäristönsuojelulautakunnalle. Terveyslautakunnasta on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään ympäristönsuojelulautakunnasta.

Laki

Ympäristöministeri *Matti Ahde*

2.

Laki**veneliikennelain 3 §:n muuttamisesta.**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 28 päivänä helmikuuta 1969 annetun veneliikennelain 3 §:ään, sellaisena kuin se on 5 päivänä elokuuta 1977 annetussa laissa (607/77), uusi näin kuuluva 2 momentti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Moottoriveneiden äänenvaimentimista sekä tämän lain mukaan rekisteröitävien moottoriveneiden rakenteesta, kunnosta, varusteista ja käytöstä, niin myös julkisesti kaupan pidettävien tai tilauksesta valmistettavien vakiomallisten veneiden, venemoottoreiden ja venetarvikkeiden rakenteesta ja laadusta voidaan asetuksella antaa sellaisia säännöksiä, jotka turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai ympäristöhaittojen ehkäisemisen vuoksi katsotaan tarpeelliseksi.

Moottoriveneiden melupäästöistä on säädetty erikseen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .*

Meluntorjuntaa koskeva lainsäädäntö eräissä muissa maissa

Ruotsi

Meluntorjuntaa koskevia säännöksiä on Ruotsissa erityisesti ympäristönsuojelu-, terveydenhoito- ja liikenne- sekä kaavoitus- ja rakennuslainsäädännössä.

Ympäristönsuojelulaki (miljöskyddslagen) ja -asetus (miljöskyddskungörelsen) tulivat voimaan 1.7.1969. Niiden tavoite on elinympäristön suojeleminen erilaisilta saasteilta ja epäpuhtauksilta sekä häiriöiltä, kuten melulta.

Ympäristönsuojelulaki koskee kiinteän omaisuuden (maa-alueen, rakennuksen tai laitoksen) käytöstä ympäristölle aiheutuvaa haittaa, kuten melua, ellei haitta ole täysin tilapäinen. Ympäristönsuojelulain soveltamisalaan kuuluvia toimintoja nimitetään ympäristölle haitallisiksi (miljöfarlig; sanatarikka käännös on "ympäristölle vaarallinen"). Tällaisia toimintoja ovat erityisesti teollisuus ja liikenne sekä muun muassa ampumaradan pitäminen. Peruseriaate toiminnalle asetettavissa edellytyksissä on haittojen, kuten melun, estäminen ennakolta niin hyvin kuin mahdollista. Ympäristölle haitallista toimintaa varten tulee valita sellainen paikka, että tavoite voidaan saavuttaa vähäisimmin haitoin ja kohtuuttomitta kustannuksitta.

Ympäristölle haitallista toimintaa harjoittavalle tai tätä aikovalle voidaan lain mukaan asettaa velvoitteita suojelutoimista. Toiminnan harjoittajan on lisäksi muutoinkin noudatettava sellaista varovaisuutta, mitä voidaan kohtuudella vaatia haitan välttämiseksi tai poistamiseksi. Velvoitteiden laajuutta harkittaessa on perusteena pidettävä sitä, mikä asianomaisessa toiminnassa on teknisesti mahdollista, ja otettava huomioon sekä yleinen että yksityinen etu. Erilaisia etuja punnittaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä yhtäältä altistuvan alueen luonteeseen ja haittojen merkitykseen ja toisaalta toiminnasta koituvaan hyö-

tyyn sekä suojelutoimien kustannuksiin ja niiden taloudellisiin vaikutuksiin muutoinkin.

Sellaista ympäristölle haitallista toimintaa, jonka on varotoimista huolimatta syytä olettaa aiheuttavan olennaista haittaa, saa harjoittaa vain erityisin perustein. Jos haitta huonontaa olennaisesti monien elinoloja tai aiheuttaa huomattavan vahingon luonnonsuojelulle taikka sen, että yleistä etua muuten loukataan huomattavasti, toimintaa ei saa harjoittaa. Hallitus voi lain mukaan kuitenkin antaa luvan, jos toiminnalla on huomattava merkitys elinkeinoelämälle tai alueelle, taikka muuten yleisen edun vuoksi. Nämä säännökset eivät koske sellaista lentokenttää, tietä eikä rautatietä, jonka perustamista koskeva asia käsitellään erityisessä järjestyksessä.

Ympäristölle haitallisen toiminnan harjoittaja voi hakea siihen lupaa ympäristölupalautakunnalta (koncessionsnämnden för miljöskydd). Luvanvaraisia ovat ympäristönsuojeluasetuksen nojalla muun muassa kaivos- ja metalliteollisuuden, metsäteollisuuden ja kemian prosessiteollisuuden laitokset.

Ympäristönsuojeluasetuksessa on myös luettelo toimintoista, joista on tehtävä ilmoitus lääninhallitukselle. Ilmoitusvelvollisia ovat esimerkiksi pysyvässä käytössä olevat moottoriurheilu- ja autoharjoitteluradat sekä ampumaradat.

Jos toiminnan harjoittaja on saanut ympäristönsuojelulain mukaisen luvan, ei häntä eräitä poikkeustapauksia lukuunottamatta voida velvoittaa lopettamaan toimintaa tai ryhtymään muihin kuin lupapäätöksessä mainittuihin suojelutoimiin. Haitan kärsijällä on kuitenkin edelleen oikeus korvaukseen. Laissa on lisäksi säännöksiä lunastusvelvollisuudesta.

Ympäristölle haitallisen toiminnan, josta voi aiheutua vaaraa yleiselle edulle, valvontaviranomaisia ovat luonnonhoitovirasto (statens naturvårdsverk) ja lääninhallitukset. Viranomaisilla on ympäristönsuojelulain mukaan mahdollisuus an-

taa ohjeita ja neuvoja sopivista toimista haittojen estämiseksi.

Ympäristönsuojelulain mukaan ympäristölupalautakunta voi luonnonhoitoviraston esityksestä asettaa ehtoja sellaiselle ympäristölle vahingolliselle toiminnalle, jolla ei ole lain mukaista lupaa, tai kokonaan kieltää tällaisen toiminnan. Tätä mahdollisuutta luonnonhoitovirasto on käyttänyt esittäessään meluntorjuntatoimia ehdoksi eräiden teiden ja lentokenttien käytölle. Tällaisen toiminnan harjoittajalla on myös mahdollisuus vapaaehtoisesti hakea lupalautakunnalta lupaa toiminnalleen. Tällöin asetetut ehdot sitovat toiminnan harjoittajaa.

Luonnonhoitovirasto on laatinut ohjeavrot (riktlinjer) tieliikennemelulle, rakentamismelulle, moottoriurheilun ja autoharjoitteluratojen sekä ampumaratojen melulle ja ns. ulkoiselle teollisuusmelulle.

Terveydenhoitoasetuksen (hälsöförordningen) (1958) mukaan terveydenhoitolautakunta valvoo terveydenhoitoa kunnassa. Lautakunnan tehtävä on muun muassa valvoa, että meluavat laitokset ja laitteet eivät aiheuta terveydellistä haittaa ja että tehdään tarpeelliset ja kohtuulliset toimet melun torjumiseksi kunnan alueella. Saman pykälän mukaan vastaava valvonta ympäristönsuojelulain mukaan kuuluu luonnonhoitovirastolle ja lääninhallitukselle.

Rakennuslainsäädäntö — rakennuslaki (byggnadslagen) (1947) ja rakennusasetus (byggnadsstadgan) (1959) — sisältää säännöksiä alueiden kaavoittamisesta erilaisiin tarkoituksiin ja eräitä muita määräyksiä muun muassa siitä, kuinka rakentamisen tulee tapahtua.

Tielaki (väglagen) (1971) koskee yleisiä teitä. Laissa on määräyksiä muun muassa tien rakentamisesta ja kunnossapidosta. Lain mukaan ei ilman lääninhallituksen lupaa saa rakentaa rakennusta, jolla voi olla merkitystä liikenneturvallisuudelle, lähemmäksi kuin 12 metrin päähän tiealueesta. Jos turvallisuus vaatii, lääninhallitus voi määrätä etäisyydeksi korkeintaan 50 metriä. Risteyksiä koskevat erityissäännökset.

Kunnat, jotka ovat yleisen tien pitäjiä, voivat saada valtionapua tien tai kadun rakentamiseen. Tieviraston (vägverket) käytännön mukaan valtionapuun oikeuttaviin menoihin ei kuitenkaan lueta melusuoja-alueita tai muita ympäristönsuojelutoimia.

Ajoneuvoasetus (fordonkungörelsen) (1972) sisältää ajoneuvojen varustusta ja kuntoa koskevia säännöksiä, joihin kuuluu muun muassa määräys äänenvaimentimen pakollisuudesta.

Tanska

Tanskassa on vuodesta 1973 lähtien ollut voimassa erityinen ympäristönsuojelulaki (lov om miljøbeskyttelse), jonka tarkoituksena on myös meluhaittojen ehkäiseminen ja vähentäminen. Tätä lakia ei, toisin kuin Ruotsin ympäristönsuojelulakia, ole rajoitettu koskemaan vain kiinteän omaisuuden käytöstä aiheutuvia haittoja, vaan se koskee kaikkea toimintaa, josta voi aiheutua ympäristöhaittoja, esimerkiksi melua.

Ympäristölle haitallista toimintaa sijoitettaessa on sille valittava sellainen paikka, että haittojen syntymisen vaara jää mahdollisimman vähiin. Lain liitteessä lueteltuja toimintoja tai laitoksia ei saa perustaa, laajentaa tai olennaisesti muuttaa ilman kunnanhallituksen lupaa. Ympäristöministeriö (miljøministeriet) voi määrätä luvanhakuvollisuuden koskemaan myös jo olemassa olevaa, lain liitteessä mainittua toimintaa tai erityisen tarpeen vaatiessa myös sellaista toimintaa, jota luettelossa ei ole mainittu. Ympäristöministeriön määräämissä merkityksellisimmässä tapauksissa luvan myöntää kunnanhallituksen sijasta ylempi viranomais (amtsrådet). Tämä koskee esimerkiksi lentokenttiä. Ympäristöministeriö voi myös, yleisten töiden ministeriötä (ministeriet for offentlige arbejder) kuultuaan, antaa määräyksiä siitä, että huomattavat tie- ja rautatiehankkeet on ennen töiden aloittamista alistettava ympäristöministeriön käsiteltäviksi. Ympäristöministeriö voi, vuonna 1983 voimaan tulleen ympäristönsuojelulain muutoksen mukaan, antaa lisäksi näitä koskevia melun raja-arvoja.

Ympäristöministeriö voi lain mukaan antaa erilaisia toimintoja, laitoksia, koneita, laitteita ja kulkuneuvoja koskevia päästönormeja. Ministeriö voi myös määrätä erilaisille laitteille, koneille ja kulkuvälineille pakollisen tyyppikatsastuksen. Samaten se voi antaa määräyksiä erilaisten ympäristölle haitallisten toimintojen järjestämisestä, harjoittamisesta ja ylläpidosta. Ympäristöministeriöllä on edelleen oikeus antaa määräyksiä esimerkiksi melutasosta.

Vuonna 1983 voimaan tulleen ympäristönsuojelulain muutoksen mukaan kunnan tulee tehdä meluselvitys taajama-alueella, mistä ympäristöhallitus (miljøstyrelsen) on antanut ohjeet vuonna 1983.

Ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo kunnanhallitus ellei ministeriön määräyksistä muuta johdu. Kunnanhallitus valvoo niin ikään lain nojalla

annettujen päätösten ja lupaehtojen noudattamista.

Lakiin sisältyy myös säännöksiä eri alueilla esiintyvien ympäristöhaittojen arvioimiseksi suoritettavista tutkimuksista ja niihin sisällytettävistä, vastaisten toimintojen suunnittelua koskevista ohjeista ja näkökohdista.

Tanskan kaavoituslainsäädäntöön kuuluvassa yhdyskuntasuunnittelulaisissa (lov om kommunplanlægning) vuodelta 1975 on säädetty muun muassa, että kaavoituksessa on pyrittävä estämään ilman ja veden saastumista ja meluhaittojen syntymistä erottamalla ympäristöä rasittavat toiminnot asutuksesta parhaalla mahdollisella tavalla. Tielainsäädännön mukaan on mahdollista saada lunastettua maata meluvalleja tai muita sellaisia rakennelmia varten.

Norja

Norjan valtiopäivien vuonna 1981 säätämä laaja-alainen ympäristönsuojelulaki (lov om vern mot forurensninger og om avfall, Forurensningsloven) koskee muun muassa melun ja tärinän aiheuttamista, josta voi aiheutua vahinkoa tai haittaa ympäristölle. Teistä, rautateistä, satamista ja lentokentistä aiheutuvaan meluun lakia sovelletaan vain senlaajuisesti kuin ympäristönsuojeluviranomainen määrää. Yksittäisistä liikennevälineistä aiheutuvaan meluun sovelletaan pääasiassa muita lakeja, kuten tuotevalvontalakia ja tieliikennelakia.

Lakiin sisältyy yleinen velvollisuus välttää ympäristöhaittoja ja ryhtyä toimiin niiden ehkäisemiseksi. Ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa yleisiä määräyksiä

1) raja-arvoista, jotka alittava toiminta on sallittua, tai siitä, että ympäristöhaittaa aiheuttava toiminta on kokonaan tai määrättyinä aikoina kiellettyä;

2) tiettyjen aineiden, melun, tärinän, valon ja muun säteilyn raja-arvoista ympäristössä sekä toimista silloin, kun raja-arvot ylitetään;

3) miten kiinteiden ja tilapäisten laitosten tulee olla rakennettuja sekä miten toimintaa tulee harjoittaa ympäristöhaitan ehkäisemiseksi;

4) ympäristöhaitan ehkäisyyn tarkoitettujen laitteiden laatuvaatimuksista ja siitä, ettei sellaisia laitteita saa vaihtaa ilman ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksymistä; sekä

5) ympäristöhaittoja aiheuttavan toiminnan henkilökunnan pätevyysvaatimuksista.

Melua ja tärinää aiheuttavaan toimintaan tulee yleensä myös hakea lupa edellä mainituin rajoituksin. Lupa voidaan liittää esimerkiksi ympäristönsuojelua koskevia ehtoja. Ehtoja voidaan myöhemmin muuttaa, jos uusi tekniikka mahdollistaa ympäristöhaittojen vähentämisen ilman kohtuuttomia kustannuksia.

Huomattavaa ympäristöhaittaa aiheuttavan toiminnan ympäristövaikutukset tulee arvioida ennen luvan hakemista. Lain mukaisten yleisten ja yksittäisten määräysten noudattamisen tehostamiseksi voidaan myös määrätä pilaamismaksu, joka muun muassa voi langeta maksettavaksi, kun raja-arvon ylittyminen havaitaan.

Ympäristönsuojelulain mukaisen luvan antaa yleensä joko lääninhallitus (fylkesmann) tai ympäristön valvontavirasto (Statens forurensningstillsyn), jonka asiana luvan antaminen on aina, jos kysymys on teollisesta toiminnasta.

Toinen meluntorjunnan kannalta merkityksellinen laki Norjassa on tuotevalvontalaki (lov om produktkontroll) vuodelta 1976. Lain nojalla viranomaiset voivat antaa yksittäisiä laitteita koskevia määräyksiä melupäästöistä. Lain mukaan on mahdollista kieltää muun muassa meluisien laitteiden maahantuonti tai käyttö. Lain nojalla voidaan myös antaa määräyksiä jonkin laitteen käytöstä niin, että sen aiheuttama melu voidaan pitää mahdollisimman pienenä. Viimeksi mainittu määräykset voivat koskea tuotteen yleistä käyttöä, mutta ne voivat myös koskea vain määrättyä aluetta.

Terveystietolaki (sunnhetsloven), joka on vuodelta 1860, antaa mahdollisuuden käyttää terveydelle vaarallisen melun torjumiseksi sekä yleisiä määräyksiä että yksittäiskohtaisia toimia. Lain perusteella Oslon kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 1974 melun torjumisesta määräykset, jotka sosiaaliministeriö vahvisti.

Melua koskevia säännöksiä sisältyy myös muihin lakeihin, vaikka melua tai sen torjuntaa ei ole aina suoraan mainittu lakitekstissä. Esimerkiksi rakennuslain (byggningsloven) nojalla voidaan antaa määräyksiä rakennusten ääneneristyksestä ja ilmailulain (lufttrafikkloven) nojalla määräyksiä lentokoneiden lentoreiteistä melun torjumiseksi. Ajoneuvoja koskevat melumääräykset perustuvat tieliikennelakiin (veitrafikkloven) ja erityisesti tiehallituksen (Veidirektoratet) sen nojalla määräämiin päästörajoituksiin.

Ympäristöministeriö on vuonna 1979 antanut tieliikennemelua koskevat ohjearvot kaavoitusta ja rakennuslain mukaista liikennemeluasiain käsittelemiseksi varten.

Alankomaat

Alankomaissa säädettiin vuonna 1979 laaja meluntorjuntalaki. Lain tarkoituksena on kansanterveyden ja ympäristönsuojelun edistämiseksi vähentää meluhaittoja. Lentomelua säännellään kuitenkin edelleen erikseen ilmailulaissa. Meluntorjuntalakia säädettäessä ilmailulakiin lisättiin lentokenttiä ympäröiviä meluvyöhykkeitä koskevia säännöksiä.

Melun rajoittamiseksi melulähteissä voidaan meluisille koneille ja laitteille sekä vapaa-ajan ja teollisuuslaitoksille määrätä suurimmat sallitut melutasot. Lain periaate on melun torjuminen sen lähteissä, mikä on sekä teknisesti ja kustannusten kannalta että myös hallinnollisesti tehokain keino. Melun leviämisen ehkäisemiseksi voidaan perustaa meluvyöhykkeitä teollisuuslaitosten ja -alueiden ympärille sekä teiden ja rautateiden varsille. Meluvyöhykkeillä meluhaittoja rajoitetaan erilaisin suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvin toimin, jotta melutaso vyöhykkeellä olevissa asunnoissa ja muissa melulle aroissa kohteissa ei ylittyisi. Elleivät melun lähteisiin tai sen leviämiseen kohdistuvat toimet riittä, meluhaittoista kärsivien suojaamiseksi on ryhdyttävä asuntojen ääneneristystä parantaviin korjauksiin. Ellei tämäkään tuo riittävää kohennusta tilanteeseen, huoneiston käyttötarkoitusta on muutettava tai huoneisto on purettava.

Laissa ei ole tarkkoja säännöksiä siitä, minkälaisin toimin tai ratkaisuin melua on torjuttava eikä myöskään toteutuksen määräaikoja. Laissa pyritään ensi sijassa asettamaan suurimmat sallitut melutasot vaatimuksin, että on ryhdyttävä toimiin niiden ylittämisen estämiseksi. Lakia täydennetään lisäksi asetuksin.

Meluntorjuntalain nojalla hallituksella on mahdollisuus melun vähentämiseksi säännellä erilaisten laitteiden tuotantoa ja kauppaa, lukuunottamatta lentokoneita. Tiettyjen meluisien laitteiden valmistus ja kauppa voidaan kieltää tai tehdä luvanvaraiseksi. Tyypikatsastus voidaan määrätä pakolliseksi. Teollisuuden koneiden melua sen sijaan säännellään teollisuuslaitoksia itseänsä koskevin lupajärjestelyin.

Erilaisten vapaa-ajan laitosten, kuten diskoteekkien, huvipuistojen ja urheilukenttien perustamista ja niiden toimintaan liittyvien, osittain luvanvaraisten äänilaitteiden käyttöä, säännellään kunnallisissa järjestyssäännöissä, jotka on alistettava Suomen lääninhallitusta vastaavan aluehallintoviranomaisen vahvistettaviksi. Asetuksessa

voidaan säätää sallitusta melutasosta tällaisissa laitoksissa itsessään, esimerkiksi diskoteekeissa.

Melua aiheuttavista teollisuus- ja muista niihin rinnastettavista laitoksista koskevat (toimi)luvat antaa lääninhallitusta vastaava viranomainen.

Lupahakemuksen käsittelyssä otetaan huomioon alueen muista, jo olemassa olevista ja suunnitelluista laitoksista aiheutuva melu sekä meluvyöhykejärjestelmä ja melulle arkojen kohteiden melutason rajat. Luvanvaraiset laitokset on jaettu kahteen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvia varten lupa on aina välttämätön, toiseen ryhmään kuuluville taas vain, jos ne sijaitsevat meluvyöhykkeellä tai teollisuusvyöhykkeellä.

Lupahtoja voidaan milloin tahansa tiukentaa, yleensä parhaan käytössä olevan tekniikan periaatteen mukaisesti, poikkeuksellisesti jopa parhaan saatavissa olevan tekniikan periaatteen mukaan, toisin sanoen kustannuksista riippumatta. Toiminnan harjoittajalla on kuitenkin mahdollisuus saada korvausta lupahtojen kiristämisestä aiheutuvista kustannuksista.

Meluvyöhykkeet ovat erinäisten melulähteiden ympärillä olevia alueita, joilla meluntorjuntaan on kiinnitettävä erityistä huomiota välttämällä sellaista suunnitelmien laatimista ja toteuttamista, joka johtaisi epätyydyttäviin tilanteisiin, sekä pyrkimällä poistamaan todettuja epäkohtia. Meluvyöhykkeitä varten on määrätty suurimmat sallitut melutason arvot asuntojen ulkopuolella. Ne vaihtelevat melulähteen ja ympäröivien rakennusten kehitysvaiheen mukaan.

Teollisuusmeluvyöhykkeen perustaminen on pakollista, jos alueelle voi laaditun tai muutetun kaavan mukaan sijoittua ehdottomasti luvanvarainen laitos tai laitoksia. Myös jo olemassa oleville teollisuusalueille on määrättävä meluvyöhykkeet. Samalla kunnallisen viranomaisen on myös määrättävä vyöhykettä koskeva, korkein sallittu asuntojen ulkopuolinen melutaso, olivat asunnot sitten valmiita taikka rakenteilla tai suunnitteilla.

Jos jo olemassa olevan teollisuusalueen meluvyöhykkeellä on asuntoja joiden ulkopuolinen melutaso ylittää 55 dBA, viranomaisten on laadittava näitä varten ohjelma melutason alentamistoimista. Valtio osallistuu ohjelmien toteuttamisen rahoitukseen erityisten säännösten ja suunnitelmien mukaisesti. Valmiina, rakenteilla ja suunnitteilla olevien teiden varsille tulee lain mukaan niin ikään meluvyöhyke. Eri tilanteiden varalta on säännöksiä toimien kohdentamisesta, menettelystä ja kustannusten jaosta valtion, paikallishallinnon ja tienpitäjien välillä.

Meluvyöhykkeiden perustaminen voi olla mahdollista muissakin kuin esillä olleissa tapauksissa, esimerkiksi ampumaratojen ympärille. Lisäksi voidaan perustaa erityisiä hiljaisia vyöhykkeitä luonnon suojelemiseksi.

Meluntorjuntalaissa on lisäksi säännöksiä muun muassa melumaksujen määräämisestä erinäisille laitteille niiden tuotannon, vaihdannan tai käytön yhteydessä, asetuksella säädettävistä ääneneristysnormeista sekä valvonnasta, valvontaviranomaisista, muutoksenhausta ja lain rikkomista koskevista rangaistuksista.

Yhdistynyt kuningaskunta (Englanti)

Englannin ympäristöministeriö on paikallisille suunnittelu- ja kaavoitusviranomaisille osoittamansa yleiskirjein antanut ohjeita melunäkökoh-
tien ottamisesta huomioon maankäytön suunnittelussa ja rakennuslupia myönnettäessä. Rakennuslupiin voidaan liittää esimerkiksi meluntorjuntaa koskevia ehtoja. Myös sen seikan, että yleisöllä on tilaisuus osallistua ja reagoida maankäytön suunnittelua koskeviin hankkeisiin (esimerkiksi kaavoituslain eli Town and Country Planning Actin mukaan), toivotaan edistävän melunäkökohtien ottamista huomioon. Tiesuunnitteluun on kiinnitetty erityistä huomiota antamalla yleisön tekemien valitusten ja vastalauseiden käsittelyä koskevia määräyksiä (The Highway Inquiries Procedure Rules 1976). Tiesuunnitelmia koskevat valitukset käsitellään liikenneministeriössä lisäksi nyttemmin yhdessä ympäristöministeriön kanssa.

Vuonna 1974 säädetty ympäristönsuojelulaki (Control of Pollution Act) antaa paikallisviranomaisille mahdollisuuden perustaa toimialueelleen meluvyöhykkeitä kiinteistä laitoksista aiheutuvien meluhaittojen torjumiseksi pitkällä tähtäyksellä. Meluvyöhykkeen määräämisen jälkeen on alueella sijaitsevien, erikseen luettujen laitosten aiheuttama melutaso mitattava. Näistä melutasoista pidetään julkista rekisteriä. Rekisteröidyt arvot osoittavat samalla tällaisista laitoksista johtuvan melun sallitun enimmäistason, jota ei saa ylittää ilman viranomaisen antamaa lupaa. Paikallisviranomaisilla on kuitenkin myös oikeus vaatia vallitsevien melutasojen alentamista, ja tätä kautta meluvyöhykejärjestelmällä on merkitystä pitkän aikavälin meluntorjunnassa. Toimia harkittaessa on kiinnitettävä huomiota olemassa olevan melutason hyväksyttävyyteen, käytännön mahdollisuuksiin alentaa sitä kohtuullisin kus-

tannuksin sekä tästä koituvaan yleiseen hyötyyn. Ympäristöministeriö on antanut meluvyöhykkeiden toteuttamista ja niillä tehtäviä meluntorjuntatoimia koskevia ohjeita.

Liikennemelun torjumista ääneneristystoimin säännellään erityismääräyksiin (Noise Insulation Regulations). Niiden nojalla on mahdollista saada asuinhuoneistojen sisäistä melutasoa alennetuksi, mikäli uudesta tai parannetusta tiestä johtuva ulkomelun taso tien käyttöönoton jälkeen ylittää annetun ohjetason. Tieviranomaisen on laadittava selvitys, joka koskee tietyn vuoksi ääneneristystoimiin oikeutettuja asuinhuoneistoja. Sen jälkeen viranomaisen on määräajassa tehtävä asuntojen omistajille tai haltijoille tarjous tarvittavista korjaustoista, jotka viranomainen kustannuksellaan teettää. Ääneneristystoimiin oikeutetun asuinhuoneiston omistaja voi myös teettää vastaavat äänieristystoimet yksityisesti ja saada niitä varten valtion avustusta. Tärkeimpiä lentokenttiä ympäröiviä alueita varten on niin ikään ollut asuntojen äänieristyksen parantamista ja julkista rahoitusta koskevia ohjelmia.

Lentomelua koskevia säännöksiä on myös ilmailulaissa (Civil Aviation Act), jonka nojalla säännellään esimerkiksi lentotoiminnan järjestämistä ja rajoittamista. Oikeudellinen vastuu lentomelun aiheuttamista haitoista on useimmiten erityissäännöksiin suljettu pois.

Saksan demokraattinen tasavalta

Saksan demokraattisessa tasavallassa meluntorjuntaa koskevat päätökset ja toimet perustuvat vuonna 1970 voimaan tulleen ympäristönsuojelulakiin ja sen voimaantulomääräyksiin sekä normeihin ja ohjearvoihin. Meluntorjunnan yleisjohto keskushallinnossa kuuluu ympäristönsuojelu- ja vesitalousministeriölle.

Saksan demokraattisessa tasavallassa on meluntorjunnasta annettu vuonna 1970 asetus, jota täydentää toimeenpanopäätös. Asetuksen mukaan viranomaisten ja talousyhteisöjen (kuten yritysten) on huolehdittava siitä, ettei yhteiskuntaa häiritä melulla enempää kuin on välttämätöntä ja että terveydellisiä haittoja vältetään. Muun muassa liikennevälineet on rakennettava ja niitä on käytettävissä olevan melun syntyminen estetään ja välttämättömän melun leviäminen rajoitetaan mahdollisimman vähäiseksi.

Asetuksen mukaan on kaavoituksen eri vaiheissa, varsinkin valittaessa ja perustettaessa melua aiheuttavien yritysten uusia sijoituspaikkoja sekä

liikenneverkon rakentamisessa, otettava huomioon vaatimukset ihmiseen kohdistuvan melun vaikutusten vähentämiseksi. Kaavoissa tulee olla suunnitelma tulevista tehostetuista torjuntatoimista ja selvitys olemassa olevista melulähteistä. Asunto-, terveydenhoito- ja muita vastaavia alueita sijoitettaessa on otettava huomioon alueella jo ennalta oleva melurasitus. Sijoituspaikasta on sovittava valtion terveysviranomaisten kanssa. Erityisille melulle aroiksi alueiksi voidaan julistaa sellaiset alueet, joilla on sairaaloita, hoitokoteja, lastenkoteja, kouluja tai toipilas- ja virkistyslaitoksia. Tällaisilla alueilla voidaan kieltää esimer-

kiksi melua aiheutavien laitosten rakentaminen tai laajentaminen sekä määrättyinä aikoina melua aiheuttavien liikennevälineiden kulku.

Uusien asuntokortteleiden suunnitelmat on alistettava rakennusministeriölle meluongelmien ja meluntorjuntatoimien arvioimiseksi. Suunnitelmiin tulee kuulua melutilanteen arviointi ja tarpeelliset torjuntatoimet jo suunnitelmavaiheessa. Vanhojen asuntoalueiden melutilannetta pyritään asteittain prantamaan erityisesti puuttamalla alueen liikenteeseen ja myös muun muassa rakennusten ikkunoiden ääneneristystä parantamalla.
